

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra historie

HISTORIE SLUŽEBNÍ KYNOLÓGIE V ČESKÝCH ZEMÍCH VE 20. STOLETÍ

Bakalářská diplomová práce

Autor: **Lucie Krejčová**

Vedoucí práce: **prof. PhDr. Jana Burešová, CSc.**

Olomouc 2023

Prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci na téma: „Historie služební kynologie v českých zemích ve 20. století“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne 6. 4. 2023

Podpis

OBSAH

Úvod	5
1 Vztah člověka a psa před vznikem moderní kynologie	8
1.1 Rozdělení plemen psa	11
2 Rozvoj kynologie před první světovou válkou	15
3 Kynologie během první světové války	20
4 Meziválečné období	25
5 Druhá světová válka.....	28
6 Vývoj kynologie po druhé světové válce.....	30
7 Pes ve službě člověku	32
7.1 Využití psů pro vojenské účely ve světě v historii	33
7.2 Záchranářská kynologie	35
7.3 Horská služba.....	38
7.4 Pohraniční stráž.....	38
8 Historie výcviku psů	41
8.1 První četnický psinec v Písku	41
8.2 Výcvikové středisko Nové Hrady	43
8.3 Chovatelská stanice v Prackovicích nad Labem	45
9 Téma služební kynologie ve specializovaném dobovém tisku	46
9.1 Ženy v československých kynologických časopisech 20. století.....	49
9.2 Mládež v československých kynologických časopisech 20. století.....	51
9.3 Finanční podpora kynologického oboru	53
10 Závěr	56
11 Seznam pramenů a literatury.....	57
11.1 Prameny	57
11.1.1 Specializované časopisy k tematice psů	57
11.2 Literatura.....	58

11.3	Internetové odkazy	59
12	Resumé.....	61

Úvod

V oboru kynologie se pohybuji od dětství. Vyrůstala jsem v okolí psů, zejména německých ovčáků, a proto je mému srdci kynologie velmi blízká. Oba moji rodiče jsou kynologové. V současné době se věnuji především sportovní kynologii, ať už jako majitelka dvou německých ovčáků či účastnice na psích zkouškách. Toto téma jsem si zvolila na základě svých zálib a koníčků.

Chceme-li hovořit o kynologii,¹ je třeba se podívat na samotný začátek. Již od dob pravěku existuje pouto mezi člověkem a psem. V této době se již psi začali objevovat kolem lidských obydlí. Jak šel čas, tak lidé postupně ochočovali psy až se dá hovořit, že si je vycvičili. Psi začali být bezpodmínečně potřební jako hlídači a ochránci stád či dokonce jako lovci. Právě ochočováním a postupným výcvikem se ze psa divokého stal nám velice známý pes domácí (*canis lupus familiaris*). Za předchůdce psa je považován vlk (*canis lupus*). Až teprve koncem 19. století se pes poprvé objevil po boku člověka v policejní služební kynologii. V dnešní době je pes využíván v bezpečnostních složkách jako je Policie ČR, Armáda ČR, záchranná služba či horská služba. Pes je tedy nezbytným a jediným společníkem člověka za jakékoliv situace.

Ve své bakalářské práci přiblížím historii kynologie od samého počátku, přes zmínky o psech ve starověkém Řecku, za vlády Přemyslovců až do konce 20. století. Prioritně se budu věnovat českým zemím v moderních dějinách. Pro širší kontext uvedu i jiné oblasti ve světě. Práce je rozdělena do šesti kapitol. V první kapitole bude popsán vztah člověka a psa před vznikem moderní kynologie a rozdělení plemen psů. V druhé kapitole se práce zaměří na rozvoj kynologie před první světovou válkou a následně samotná první světová válka. Třetí se věnuje kynologii v meziválečném období. Následně se zabývá kynologií během druhé světové

¹ Kynologie se zabývá studiem psů z biologického hlediska. Dělí se na služební a sportovní kynologii. Dále sem také spadají výstavy, zkoušky, chovatelství, myslivost či záchranářství.

války a vývojem po ní. Dále je zmíněn pes ve službě člověku, kde je popsáno využití psů pro vojenské účely v historii ve světě, záchranářskou kynologii, horskou službu a pohraniční stráž. V poslední kapitole je mapována historie výcviku psů. Pro tuto kapitolu jsem si zvolila dva psince, a to četnický psinec v Písku a výcvikové středisko Nové Hrady. Poté se budu věnovat výcvikovým a chovatelským stanicím současnosti. V této kapitole jsem zvolila Prackovice nad Labem.

Práce vychází jak z literatury, tak z pramenů. Pro tuto práci budou stěžejní dvě knihy od Jiřího Rulce *Dějiny služební kynologie: historický vývoj a vznik četnické a policejní kynologie, jakož i kynologie ostatních ozbrojených sborů na území našeho státu a Dějiny československé služební kynologie: vznik a historický vývoj četnické a policejní kynologie, jakož i ostatní služební kynologie na území Československa*. První kniha popisuje vývoj kynologie v českých zemích již od Rakouska až po současnost. Rulc v knize mapuje i výcviková střediska a chovatelské stanice četnictva. Druhá kniha je rozšířeným vydáním, kde je zpracováno i využití psů u Policie ČR, horské služby či železniční policie.

Jako další knihy pro práci byly použity například *Německý ovčák II* od Jiřiny Koudelové nebo *Dějiny policie a četnictva II*. od Pavla Macka a Lubomíra Uhlíře. Práce je z části založena na analýze pramenů, kterými byly specializované dobové časopisy k tématu. Pro práci posloužil nejstarší kynologický časopis s názvem *Pes přítel člověka*, ročníky 1969–73, 1977, 2007, 2009 a 2011. Vyskytují se v něm témata napříč všemi oblastmi kynologie. Tento časopis vychází od roku 1956 dodnes. Vydává ho Pražská vydavatelská společnost, přičemž autory většiny článků jsou samotní kynologové. Na problém narážím ve starších vydáních, jelikož u článků nejsou uvedeni jejich autoři, při nejlepším jen jejich iniciály. Také časopis *Bezpečnostní služba* ročník 1939, který vydávalo Ministerstvo národní obrany v letech 1931–1940. Jedná se o časopis policie a četnictva Protektorátu Čechy a Morava. Dále využiji časopis *112: odborný časopis požární ochrany, integrovaného záchranného systému a ochrany obyvatel* ročník 2014. Tento

časopis poskytuje informace o požární ochraně, činnosti integrovaného záchranného systému a problematiku ochrany obyvatelstva. Vydavatelem je Hasičský záchranný sbor.

Cílem bakalářské práce je vytvořit přehled o vývoji historie služební kynologie od počátku až do současnosti a přiblížení dvou prvních četnických psinců i výcvikových středisek a chovatelských četnických stanic. Dále bych chtěla porovnat využití psů u bezpečnostních složek České republiky. V poslední, tedy deváté kapitole, se budu zabývat specializovanými dobovými periodiky, kde v několika podkapitolách rozeberu ženy a mládež v kynologii pohledem dobových periodik. A také finanční podporu kynologie ze strany státu.

1 Vztah člověka a psa před vznikem moderní kynologie

Počátky ochočení psa nelze přesně určit, neb nenacházíme písemné prameny. Lze pouze konstatovat, že k tomu došlo v období pravěku.

Ještě před prvními dochovanými písemnými zprávami máme pochopitelně důkazy o psu domácím. Bohužel o pradávném psu domácím můžeme udělat představu pouze na základě nalezených koster nebo kultury tehdejších lidí. Mnoho badatelů se nemůže shodnout a jejich názory se značně liší. Například Theodor Studer, který vytvořil dělení předhistorických plemen psů zastával názor, že předkem psa domácího je bezpochyby pes divoký. Oproti tomu druhý názor, jenž zastávali jiní badatelé, byl, že předkem psa domácího je vlk nebo šakal. Tento názor zastával například F. Bílek, který to zmínil i ve svém pojednání o původu psa.²

Podle mnoha badatelů patří pes mezi nejdříve domestikovaná zvířata.³ První ochočení psů se datuje do doby kamenné, tedy zhruba 3 miliony let př. n. l. až do 4. tisíciletí př. n. l.⁴ Tito ochočení psi se podobali dnešním špicům. Mnoho vědců se dokonce domnívá, že špic pochází z divokého šakala.

Již v období starověku byli vyobrazováni psi na mincích. Ve starověkém Řecku se na mincích objevovali špicové. Na sicilských mincích dokonce chrti. Starověcí Římané používali psy k lovu anebo k ochranně svých stád a domovů. Když se v domě Římana nacházel velký pes, bylo na tuto skutečnost okolí upozorněno nápisem: „Cave canem“, tedy v překladu pozor na psa.

U keltských obyvatel v Galii byli stejně jako na Sicílii oblíbení chrti. Naopak v Asii či Indii se objevovaly dogy. Dogy se rozšířili z Tibetu do Číny, Indie i starověké Mezopotámie. V Babylónii žili takzvaní psi pariové, kteří čistili ulice od odpadků. Pariové se vyskytovali

² Kdo byl předkem psa? *Pes přítel člověka*. 15, 1970, č. 3, s. 3.

³ Člověk a pes v dějinách. *Pes přítel člověka*. 17, 1972, č. 1, s. 22.

⁴ Pes ve starověku. *Pes přítel člověka*. 16, 1971, č. 10, s. 22.

blízko bydlišť a Babylóňané se jim vyhýbali. Dokonce se proti těmto psům chránili nošením amuletu.⁵

V období pravěku si pes našel místo v blízkosti lidských sídel, kde se živil zbytky lidského jídla. Za tuto jistotu potravy se odvděčoval varováním člověka před hrozícím nebezpečím jako například útok jiných zvířat či dokonce útok jiných skupin lidí. Jakmile si člověk uvědomil přítomnost psa u svého obydlí, tak jej začal domestikovat, přesněji využívat. Šlo zejména o lov zvěře, chov dobytka, rybolov či ochrana polí nebo majetku. Což jsou počátky pro současná povolání psů jako jsou psi lovečtí, pastevečtí a strážní. Jelikož je nejstarším lidským povoláním lov, tak první využívání psa bylo právě pro onen lov.⁶ Tato dlouhá historie sblížení psa s člověkem vyústila v nejhlubší pouto, které kdy člověk s jiným zvířetem měl.⁷

V nejstarším perském sborníku náboženské nauky se můžeme dozvědět, že psovi byla připisována vyšší síla právě k ochraně člověka před zlými duchy. V jiných sbornících zákonů se píše, jak psí hlas ničí zlo. Pokud by někdo úmyslně zabil nebo zranil psa, bude nejpřísněji potrestán.⁸

Pes je bezpochyby jedním z nejoddanějších tvorů, což dokazuje i dějepise Plinius starší, který ve svém díle popisuje psa Hincana. Jeho pes byl natolik věrný svému pánovi, že za ním skončil do plamenů při probíhající kremaci a uhořel společně s ním.⁹

Pes měl u mnoha starých národů a mýtický význam. Podle Indů provázeli dva psi lidské duše na onen svět. Jeden pes byl černý a druhý strakatý.¹⁰

„Egyptané, Inkové i Peršané uctívali psa jako strážce podsvětí a průvodce do království smrti“. Když ve starověkém Egyptě zemřel pes, lidé drželi smutek. Pes byl nabalzamován

⁵ Kdo byl předkem psa? *Pes přítel člověka*. 15, 1970, č. 3, s. 3.

⁶ *Speciální výcviky psů*. Praha 2021, s. 11.

⁷ RULC, Jiří – ŠTAUDINGER, Juraj – NEVOLNÝ, Peter. *Dějiny československé služební kynologie: vznik a historický vývoj četnické a policejní kynologie, jakož i ostatní služební kynologie na území Československa*. Praha 2014, s. 15.

⁸ *Speciální výcviky psů*. Praha 2021, s. 12.

⁹ Pes ve starověku. *Pes přítel člověka*. 16, 1971, č. 10, s. 22.

¹⁰ První zdomácnění psi v Evropě, Asii, Americe. *Pes přítel člověka*. 14, 1969, č. 5, s. 5.

a uložen na zvláštní pohřebišť. Je známo, že i Etiopané prokazovali psům úctu. Což dokládá událost korunování psa jako svého krále, který měl funkci poradce etiopského panovníka.

Řekové si též cenili psů. Hvězda Sirius je pojmenovaná po jednom ze psů lovce Oriona. Řeckému bohu Hádovi¹¹ nestačila jedna psí hlava, nýbrž hned tři.

Nelze vyjmenovat všechny národy či kmeny, které uctívaly psy. Někteří totiž psa považovali za nečisté zvíře. Nejspíše proto, že se nejednalo o národy lovců, a tak si nemohli vytvořit ke psovi takový vztah.

Již před dvěma tisíci lety napsal Cicero: „... Jaká věrnost psa, který hlídá vše, co mu svěříme do péče. Jaká hrdinnost při obraně pána. Jaká nenávisť k protivníkovi. Jaká jemnost nosu při sledování stop, jaká lovecká náruživost. To vše svědčí o tom, že toto zvíře bylo stvořeno jen a jen pro užitek člověku...“

Církev se k psovi nejdříve chovala spíše zdrženlivě, neb Bible hovořila o psovi hanlivě. Přesněji, že psí duše nebude nikdy spasena a přijata do ráje. Pozdější církevní spisy již oceňují psa pro jeho věrnost a oddanost. Nejedna svatý je psem dokonce doprovázen, jako například svatý Roch. Tento svatý je považován za patrona všech psů.

Již za vlády Přemyslovců vlastnili čeští feudálové největší smečky loveckých psů na našem území. Darování psí smečky či jednoho loveckého psa bylo velmi ceněno. V období renesance máme pramenné důkazy, že psi šlechticů se svými pány sdíleli ložnici. Což se dá považovat za stupeň vývoje pokojového psa.¹² V dobách středověku byl pes využíván i v oblasti lékařství, kdy se malý pes pokládal na břicho nemocnému člověku, aby zlý démon nemoci přešel z člověka na zvíře.¹³ Na základě nařízení krále Zikmunda bylo roku 1402 vybudováno takzvané „laboratorium“ v maďarském městě Debrecín, kde se pečovalo o nemocné i zraněné psy, kteří byli z královských nebo vojenských řad.¹⁴

¹¹ Bůh podsvětí.

¹² RULC, Jiří. *Dějiny československé služební kynologie*, s. 16.

¹³ Člověk a pes v dějinách. *Pes přítel člověka*. 17, 1972, č. 1, s. 22.

¹⁴ Ze starých kronik. *Pes přítel člověka*. 16, 1971, č. 11, s. 21.

1.1 Rozdělení plemen psa

Příroda několikrát dala podnět k vytváření nového plemene, když se ve vrhu objevilo netypické štěně. Zde hovoříme o mutaci. Právě toho si člověk všiml a začal se šlechtěním. Valná většina plemen založena na zákonech dědičnosti vznikla až od 50. let 20. století. Psem se již rozumí čistokrevným – to znamená, že má určité charakteristické znaky, barvu, a vlastnosti dané příslušným plemenem. Jednoduše řečeno, jedná se o psa, který pochází od předků stejné rasy, rodu a také plemena, tudíž nese jejich charakteristické znaky. Poté zbýval pouhý jediný krok k založení kynologie. Vznikly plemenné knihy a vytvořil se standard jednotlivých plemen. Od této chvíle hovoříme o kynologii.¹⁵

Tvrdilo se, že pes má polyfyletický původ, což znamená, že pochází z více než jednoho druhu. Mnoho lidí si myslelo, že pochází z vlka, šakala a nějakého již dnes vyhynulého druhu psovité šelmy. Nynější zkoumání a práce se spíše staví k názoru, že pes je monofyletického původu, tedy že pochází z jednoho druhu, a to z vlka. Stejně tak jako jiná zvířata, například ovce pochází z divoké ovce nebo domácí kůň z koně převalského.¹⁶

Psa je možné rozdělit podle několika hledisek. Jako první dle použitelnosti psa (lovečtí, pastevečtí, služební, vodící... Dále podle velikosti (trpasličí, střední a velký). Nebo také podle toho, jakou má srst (dlouhosrstí, krátkosrstí, hladcí, drátosrstí...). Bohužel ne každý pes by do tohoto dělení zapadal, a proto se hlavní ohled bere na tvarové znaky, nejvíce na utváření lebky.

Vědecké poznatky získané během vykopávek v různých částech světa nám daly odpověď na otázku ohledně rozdělení plemen.

Nejlepší dělení předhistorických plemen psů vytvořil v roce 1901 Theodor Studer. Právě jeho základní dělení se mezi sebou liší ve stavbě lebky.¹⁷

¹⁵ RULC, Jiří. *Dějiny československé služební kynologie*, s. 17.

¹⁶ Kolik předků má pes? *Pes přítel člověka*. 17, 1972, č. 8, s. 22.

¹⁷ Roztřídění plemen psů. *Pes přítel člověka*. 14, 1969, č. 3, s. 10.

Studer rozdělil předhistorická plemena psů do 6 skupin:

1. *Canis familiaris palustris*–Rütimeyer

Jednalo se o psa rašelinného. Řadil sem plemena jako čau-čau, špice, kníračce, pinče, dobrmany či teriéry.¹⁸

Pojmenování teriéři je odvozeno z latinského slova terra, což znamená země. Říká se jim tak protože pronásledovali svou kořist až pod zem. Tuto skutečnost nám dokazuje již dílo „*Historia naturalis*“ od Plinia staršího z období starověku.¹⁹ Kníračci jsou řazeni do vývojové skupiny pinčů, kteří se vyvinuli ze stejné skupiny jako teriéři.²⁰ Plemeno čaučau pochází z Číny a patří do vývojové skupiny špicovitých plemen.²¹

2. *Canis familiaris Inostranzewi*–Anušin

Do této skupiny řadil Studer psy polární, jedná se tedy o samojedského psa, akita-inu či lajky.

Samojed je typickým severským špicem a patří do asijské vývojové větve. Toto plemeno se dnes vyskytuje od poloostrova Kola po dolní tok řeky Jeniseje.²² Akita spadá do vývojové skupiny špiců, kteří pocházejí z Asie. Příbuzným plemenem jsou lajky,²³ které pocházejí ze severního Ruska a Sibíře.²⁴

3. *Canis familiaris intermedius*–Voldřich

Do této skupiny se řadili barváři, brakýři, ohaři, čínští palácoví psi, japonské chinové a maltézáci.

¹⁸ Tamtéž, s. 11.

¹⁹ Foxteriér v minulosti. *Pes přítel člověka*. 17, 1972, č. 1, s. 19.

²⁰ STUHLÝ, Ivan. *Velká ilustrovaná kynologická encyklopedie*. Praha 2015, s. 515.

²¹ Tamtéž, s. 194.

²² Tamtéž, s. 718.

²³ Tamtéž, s. 26.

²⁴ Tamtéž, s. 470.

Nejpoužívanějším plemenem pro loveckou kynologii jsou ohaři. Nejznámějšími druhy ohařů jsou dlouhosrstý a krátkosrstý.

4. *Canis familiaris venacitus*—chrti

V této kategorii se nacházeli ruští, afgánští, perští, angličtí, egyptští a italští chrti. Dále také irský vlkodav nebo skotský deerhound.²⁵

Původ chrtů je jižní, orientální. Chrti patří mezi jedna z nejstarších plemen psů.²⁶ Obyvatelé Orientu každého chrta nazývali saluka. Byl to pro ně nebeský dar. Těchto psů si natolik cenili, že je dokonce mumifikovali a pohřbívali se svými pány.²⁷

5. *Canis familiaris decumanus*

Tato skupina byla zastoupena psy, jež byli odvozováni od černého vlka tibetského. Těmto psům se tedy říká dogovití. Řadí se sem doga, buldok, mastif, rotvajler, novofundlandský pes, bernardýn či slovenský čuvač.²⁸

Doga byla označována jako aristokrat mezi psy díky své majestátnosti a eleganci.²⁹

6. *Canis familiaris matris optima*e—Jeitteles

Do poslední skupiny, kterou Theodor Studer vytvořil, byli řazeni ovčáčtí psi, tedy němečtí, belgičtí, skotští, francouzští a šetlandští ovčáci.³⁰

Německý ovčák patří mezi nejmladší plemena. Vznik tohoto plemene se datuje do 19. století.³¹ Předci ovčáka byli dokonce objeveni na Moravě již za doby bronzové. Jejich

²⁵ Roztřídění plemen psů. *Pes přítel člověka*. 14, 1969, č. 3, s. 11.

²⁶ Afgánský chrt. *Pes přítel člověka*. 17, 1972, č. 2, s. 6.

²⁷ Nebeský dar Arabů. *Pes přítel člověka*. 16, 1971, č. 1, s. 11.

²⁸ Roztřídění plemen psů. *Pes přítel člověka*. 14, 1969, č. 3, s. 11.

²⁹ Sága rodu dog. *Pes přítel člověka*. 15, 1970, č. 4, s. 4.

³⁰ Roztřídění plemen psů. *Pes přítel člověka*. 14, 1969, č. 3, s. 11.

³¹ Německý ovčák. *Pes přítel člověka*. 17, 1972, č. 3, s. 2.

původ se odvozuje od indického vlka landga.³² Tito psi byli nalezeni v archeologických vykopávkách i na jiných místech než na Moravě.³³

Studer na toto rozdělení psů přišel na základě kraniometrických studií, které jsou založeny na tvaru a rozměru lebky. Jelikož jiné znaky nebyly k dispozici a nemohl z nich vycházet, je toto rozdělení velmi často kritizováno. Na základě dnešních názorů není možné prehistorické psy pokládat za předchůdce dnešních psů.³⁴

Ještě před Studerem se o rozdělení pokusil vídeňský profesor na univerzitě Fitzinger. Ten plemena rozdělil do sedmi skupin. Jednalo se o psy domácí, psy s hedvábnou srstí, jezevčíky, lovecké psy, tarače, chrty a naháče. Je zřejmé, že některá plemena rozdělil podle srstí, některá naopak podle stavby těla či samotného původu. Na základě tohoto nepravidelného rozdělení vznikala řada nepřesností. Nové rozdělení podle Theodora Studera převládá až dodnes.³⁵

³² První zdomácnění psi v Evropě, Asii, Americe. *Pes přítel člověka*. 14, 1969, č. 5, s. 5.

³³ Roztřídění plemen psů. *Pes přítel člověka*. 14, 1969, č. 3, s. 11.

³⁴ K otázce původu psa. *Pes přítel člověka*. 21, 1977, č. 11, s. 7.

³⁵ Roztřídění plemen psů. *Pes přítel člověka*. 14, 1969, č. 3, s. 12.

2 Rozvoj kynologie před první světovou válkou

Jelikož byla neustálá potřeba psů pro různé účely, lidé se začali scházet do spolků. Na základě toho patřily mezi jejich aktivity mj. parforsní hony.³⁶ Ve Francii nalezneme původ těchto honů již ve 14. století. Při parforsních honech byli používáni chrti. Při honech byly rovněž kladeny požadavky na oblečení, pravidla honu a signály lesním rohem.³⁷

Od 40. let 19. století až do roku 1914 byly Pardubice centrem parforsních honů. Pardubice se tedy staly centrem sportovně společenským pro šlechtu. V Čechách jako první pořádal hony Oktavián Josef Kinský roku 1836. K prvním honbám se užívalo 140 koní a 36 psů. Hony se konaly čtyřikrát týdně. V této době se začaly objevovat i hony na zajíce, které byly jedenkrát týdně.³⁸

Poslední hon se konal 6. 12. 1913. Kvůli válečným událostem byly hony zastaveny. Jezdci spolu s koňmi byli povoláni do války. Když skončila válka hony nebyly znovu obnoveny a zanikly. V dnešní době tyto hony připomínají tzv. Hubertovy lovecké jízdy. Kolem roku 1882 vznikl Spolek pro chov a cvičení psů, určený především pro majitele psů, kteří byli používáni k chovu, cvičení či honbě.³⁹

Služební psi byli cvičeni parforsní metodou, která se k nám rozšířila z Německa. První dochovaná zmínka o této metodě se vyskytuje v knize od Heinricha Wilhelma Döbela, která pochází z roku 1740. Parforsní metoda se používá dodnes i přes nepříliš dobré znalosti psychologie psa.⁴⁰ Pokud ale psa cvičil někdo, kdo si osvojil jeho povahu a vedl tak na základě toho individuální výcvik, mohl pes v budoucnu dosáhnout výborných výsledků na základě parforsní metody.

³⁶ Jednalo se o předem připravenou štvaniči, kdy aristokracie sledovala ve volném terénu na koních předem vystopovaného či odchyceného jelena, jenž prchal před psí smečkou. Cílem těchto honů bylo jelena vyčerpat a zabít tesákem nebo vyčerpat natolik, aby nebyl schopný útěku a potom jej vrátit do jeho původního prostředí.

³⁷ RULC, Jiří. *Dějiny československé služební kynologie*, s. 19.

³⁸ Tamtéž, s. 20.

³⁹ Tamtéž, s. 22.

⁴⁰ Metody výcviku psů. *Pes přítel člověka*. 15, 1970, č. 2, s. 7.

Počátky kynologie jsou vždy spojovány s lovem zvěře. Platí to zejména pro české země, kde v pramenech za vlády Karla IV.⁴¹ nacházíme zmínky o psinci na hradě Karlštejn.

Během 16.–19. století byly české země velmi oblíbeným loveckým místem pro habsburskou monarchii. V období novověku byli naši lovečtí psi po celé Evropě velmi uznávaní, dokonce můžeme říci, že měli velmi dobrou pověst.⁴²

V Německu byli od roku 1884 používáni psi k vojenským účelům, zejména k sanitním, strážným a hlídkovým službám. Během první světové války (1914–1918) sloužilo v Německu přibližně 30 000 vycvičených psů, oproti Belgii s pouhými 250 vycvičenými vojenskými psy. Německo též během války zbudovalo vysoký počet psinců na svém území.

Mezi přirozenou dovedností psa patří vynikající čich, citlivý sluch, vyvinutý nervový systém a fyzická zdatnost. Tyto psi vlastnosti byly využívány ke stopování zlodějů či zločinců, a především k ochraně člověka a majetku.⁴³

Pes sloužil po boku policistů prakticky již od 19. století. Nejvíce byli psi používáni v Německu, Francii a Belgii. Těm městům, která měla služební policejní psy se zločinci vyhýbali. Změna nastala na přelomu století, kdy služebních psů bylo již velmi málo a trvalo až do konce první světové války, než se tato skutečnost změnila a policejních psů opět přibývalo, a to vydrželo až do dnešních dní.⁴⁴

Rakouský profesor Dr. Hans Gross byl prvním, koho napadlo zavést policejní psy do služby. Ve své knize „Kriminální pes a jeho výkony“⁴⁵ uvádí, že v Německu onu myšlenku dostal policejní komisař a státní zástupce Laufer, jenž v německém městě Schwelm přiřadil policejní psy do služby tehdejší veřejné bezpečnosti.

⁴¹ Římský císař a český král, 1316–1378.

⁴² RULC, Jiří. *Dějiny československé služební kynologie*, s. 25.

⁴³ Tamtéž, s. 17.

⁴⁴ Psi v počátcích kriminalistiky. *Pes přítel člověka*. 15, 1970, č. 2, s. 22.

⁴⁵ HYAN, Hans. *Der Kriminalhund und seine Leistungen*. Augsburg 1927.

Gross svoji myšlenku zavedení psů do služby zveřejnil již v době, kdy učil na vysoké škole v Praze, a to v „Příručce pro rakouské četnictvo“. Jeho článek vyvolal obrovský zájem na toto téma. Vyvrcholilo to vydáním knihy „Naše policie“, kde byly sepsány veškeré zkušenosti a doporučení zavést policejní psy do služby. 1. 10. 1901 byl do služby ve městě Schwelm uveden první policejní pes.⁴⁶

Ve městě Grünheide u Berlína bylo roku 1903 založen Státní a výcvikové středisko pro policejní psy. Mezi kynology se ujal pro středisko název „Hochshule“, což v překladu znamená vysoká škola.⁴⁷ Pro toto středisko byl jako nejvhodnější rasou psa vybrán německý ovčák, který splňoval přísné podmínky pro pachové i stopové práce. Až do vypuknutí velké války roku 1914 bylo středisko hostujícím zázemím pro policejní oddíly z celého světa. Pro českou kynologii bylo dané středisko počátkem historie policejních psů na našem území.⁴⁸

Za nejvýznamnějšího českého zakladatele četnické kynologie je považován četnický rytmistr Theodor Rotter. Stal se dokonce průkopníkem pro využívání německého ovčáka při pátracích akcích.⁴⁹

V Rakousku – Uhersku byl založen spolek pro výcvik policejních psů jak pro policii, tak i pro četnictvo. Stejného roku byl založen první psinec na českém území s názvem „PRAGA“ v Praze. Účelem tohoto psince byl chov čistokrevných policejních psů.⁵⁰ Prvním majitelem psince byl policejní inspektor Václav Matoušek.⁵¹

Theodor Rotter, zakladatel četnické kynologie, roku 1909 pořídil na své náklady dva německé ovčáky jménem Vlk a Vlčka z psince Václava Fuchse ve vile „Svět zvířat“. Jeho vila, kde zřídil onen psinec se nacházel v Praze nad Klamovkou. Oba psy Rotter vycvičil pro

⁴⁶ KRYZÁNEK, Jiří. *Policejní pes, I. část*. Benešov, 2020, s. 11.

⁴⁷ RULC, Jiří. *Dějiny služební kynologie: historický vývoj a vznik četnické a policejní kynologie, jakož i kynologie a ostatních ozbrojených sborů na území našeho státu*. Praha, 2010, s. 29.

⁴⁸ KOUDELOVÁ, Jiřina. *Německý ovčák II*. České Budějovice 2011, s. 26.

⁴⁹ STRAUS, Jiří – VAVERA, František. *Dějiny kriminalistiky*, s. 141. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012.

⁵⁰ KOUDELOVÁ Jiřina. *Německý ovčák II*, s. 27.

⁵¹ RULC, Jiří. *Dějiny československé služební kynologie*, s. 31.

Bezpečnostní službu četnictva v Čechách. Vlk a Vlčka odstartovali novodobou éru služebních psů v Československu. O dva roky později od nákupu dvou ovčáků, tedy roku 1911, Rotter vydal odbornou příručku *Výcvik a použití služebních psů*, kde uvedl vlastnosti a dovednosti, jež pes musí mít, aby byl povolán do výkonu služby.⁵²

Při zavedení nových podmínek pro policejního psa podala většina policejních i četnických velitelství žádost o zařazení jejich psů na zkoušku.⁵³ Totiž, aby pes mohl být užitečný pro výkon služby, musel projít zkouškou stejně jako jeho psovod.⁵⁴ Bylo doporučeno, aby pes u četnictva byl využit ke službě pátrací, kvůli skvělému čichu psa. Pes ve službě nesměl být bez náhubku, měl pronásledovat a zastavit zločince a rovněž měl sloužit k ochraně svého vůdce.⁵⁵

Ve výcviku se pes učil, aby štěkáním neprozradil svého pána, ale pouze aby na nepřítele upozornil vrčením. Také musel umět uposlechnout pokynů psovoda, jako například zůstat na místě, kde mu psovod řekne. Jako nejdůležitější věc, kterou musel pes umět bylo, aby se odkudkoliv vrátil na stanici se vzkazem o pomoc. Jako poslední musel umět vyhledat ztracené osoby či schované věci.⁵⁶

Krátce před první světovou válkou, 22. 5. 1911, vzniká Mezinárodní kynologická federace dodnes známá pod zkratkou FCI.⁵⁷ Jejím cílem bylo a dodnes je chránit kynologii a čistokrevné psy. Mezi 5 států, které tuto organizaci založily patří Německo, Rakousko, Belgie, Francie a Nizozemí. Federace kvůli válce zanikla, ale již roku 1921 byla znovu obnovena.⁵⁸ Československo se nejspíše stalo členem roku 1934 na generálním zasedání v Monte Carlu, kdy

⁵² RŮŽIČKA, Josef. Policejní psi v Čechách slaví sto let: časopis pro chov a výcvik psů všech plemen. *Pes přítel člověka*. 54, 2009, č. 9, s. 18–19.

⁵³ RULC, Jiří. *Dějiny služební kynologie*, s. 31.

⁵⁴ MACEK, Pavel – UHLÍŘ, Lubomír. *Dějiny policie a četnictva II., Československá republika (1918–1939)*. Praha: Police history, 1999, s. 64.

⁵⁵ RULC, Jiří. *Dějiny služební kynologie*, s. 35.

⁵⁶ KRAJNÍK, Václav. *Policajná kynológia: učebnica Policajnej kynológie pre študentov Akadémie Policajného zboru v Bratislave*, s. 18.

⁵⁷ KOUDELOVÁ, Jiřina. *Německý ovčák II*, s. 27.

⁵⁸ *History of the FCI*. In: <https://www.fci.be/en/History-of-the-FCI-1.html> [cit. 9. 4. 2023].

českou kynologii zastupoval Theodor Rotter. V FCI jsme dokonce měli vlastního prezidenta – byl jím ředitel vojenských lesů, Ing. Václav Růžička. O členství v FCI Češi přišli kvůli rozpadu Československa, kdy jsme se stali asociovaným členem. Zpět členství získali až roku 1997.⁵⁹

⁵⁹ TICHÁ, Vladimíra. *Něco z naší kynologické historie 1. díl*. In: https://www.ecanis.cz/clanky/neco-z-nasi-kynologicke-historie-1-dil_2211.html [cit. 9. 4. 2023].

3 Kynologie během první světové války

Pes byl bezpochyby díky svému orientačnímu smyslu a čichu považován za nejlepšího pomocníka při pátrání po zraněných osobách či jako donašeč munice, potravin a zpráv za války.⁶⁰ Psi byli cvičeni tak, aby si na bojišti nevšimli mrtvých vojáků, ale aby vyhledávali zraněné. Kolem hrudi měli připevněnou základní první pomoc, jako například obvazy či láhev s vodou. Když se raněný nemohl pohybovat, tak se pes vrátil a upozornil svého psovoda a následně ho zavedl zpět k raněnému. Německá armáda cvičila psy na krátké vodítko. Když pes našel zraněného a vrátil se s vodítkem v tlamě, znamenalo to, že voják žije. Pokud se ale vrátil a vodítko upustil, znamenalo to, že je voják mrtvý.⁶¹

V průběhu první světové války plnili psi úlohu strážní, hlídkovou, zpravodajskou (doručování zpráv i depeší), pátrací a zejména sanitní. Funkce sanitní zahrnovala pátrání po zraněných či mrtvých v zákopech i v zemích nikoho. Na obou stranách se války účastnilo zhruba 35 000 psů různých plemen na všech stranách z čehož 17 000 psů bylo na straně Dohody. V německé armádě jich bylo 14 000 a v rakousko-uherské pouhé 4 000 psů. Nejvíce byl používán německý ovčák, dále také erdelteriér,⁶² doberman nebo rotvajler.⁶³

S vysokým rizikem použití bojových plynů byla poptávka po plynových maskách pro psy, aby se zabránilo jejich ztrátám. Byly vynalezeny specifické plynové masky pro psy, kteří se je museli naučit nosit.⁶⁴ Dále museli být psi kvůli požívání otravných látek během války taktéž nějakým způsobem chráněni. Ochránit psy před otravnými látkami bylo mnohem těžší než ochránit člověka, jelikož pes nemá potní žlázy a používá sliny k regulaci své tělesné teploty, maska tudíž musela být uzpůsobena tak, aby pes mohl, kdykoliv bude potřebovat, otevřít tlamu. Na masce byly takzvané zorníky, jež chránily oči psa a maska byla vedena až ke krku

⁶⁰ Inštituce služebních psů u četnictva. *Bezpečnostní služba*. 9, 1939, č. 3, s. 69.

⁶¹ KOUDELOVÁ, Jiřina: *Německý ovčák II*, s. 28–29.

⁶² Tento pes se specializoval na lov vyder.

⁶³ RULC, Jiří: *Dějiny služební kynologie*, s. 328.

⁶⁴ Tamtéž, s. 329.

a obsahovala filtr. Masky se ale lišily v jednotlivých zemích. Jak je již zmíněno, maska byla vedena až ke krku, ale například francouzská sahala až ke hrudi a byla upevněna za předníma nohama. Německé masky měly ještě na rozdíl od ostatních kapsy na uši. Všechny výše zmíněné země používaly masky na způsob vlhkého filtru.⁶⁵

Ochranu služebních psů proti bojovým otravným plynům mělo od roku 1933 na starost československé četnictvo, respektive kapitán Robert Váňa. Četnictvo mělo na starosti kontrolovat vývoj nových látek i v sousedních zemích a na základě studií přizpůsobovat nově ochranu proti otravným látkám. Československé četnictvo používalo pro své psy francouzské ochranné masky. Také byly chráněny končetiny psů, a to takzvaným impregnovaným chránítkem.

V první světové válce byl použit, nám velice známý bojový plyn, yperit, který byl pojmenován podle belgického města Ypres. Psům proti tomuto plynu poskytovala jistou ochranu jejich hustá srst. I tak ale byla vyvinuta na ochranu pro psy ochranná pláštěnka.⁶⁶

Během první světové války bylo potřeba si nějakým způsobem předat důležité informace. Jelikož byla používána tehdejší technika jako například telegraf, docházelo často k jejímu ničení nepřítelem. To se ale změnilo roku 1915 na francouzské frontě. Právě tehdy, byl použit jako doručovatel zpráv služební pes. Těmto psům se přezdívalo „spojovací psi“. Pro tyto psy byl dokonce vytvořen program pro výcvik, který se skládal ze dvou částí. Jednalo se o specializovaný odborný výcvik a dále o napodobení reálných bojových podmínek. Během výcviku byl pes učen, aby si zvykl i na hluk války. Aby pes mohl být plnohodnotně na frontě využit jako spojovací, musel výcvik zakončit úspěšnou zkouškou. K této činnosti byli používáni nejčastěji němečtí ovčáci, dobrmani, erdelteriři, kolie či flanderští bouvieři. Dobře připravený pes byl schopen uběhnout jeden kilometr za bojových podmínek už za čtyři minuty.⁶⁷

⁶⁵ BUDAŘ, Libor. Služební psi v chemické válce. *Jindřichohradecký speciál*. 3, 2002, č. 10, s. 7.

⁶⁶ Tamtéž, s. 8.

⁶⁷ BUDAŘ, Libor. Pes jako válečný kurýr. *Jindřichohradecký speciál*. 3, 2002, č. 9, s. 6.

Pes měl na sobě obojek s pouzdrém, v němž přenášel informace. Úkolem psů bylo přenášet i poštovní holuby, které měli po svých bocích v malých proutěných košících. Na konci války mělo nejvíce služebních psů Německo, a to 20 000. Rakousko-uherská armáda měla 14 000 psů, francouzská 12 000 psů a britská kolem 6000 psů.⁶⁸

Je jasné, že použití psa jako doručovatele zpráv bylo obrovskou výhodou. Na rozdíl od již zmiňovaného telegrafu se pes mohl dostat do míst, kam právě telegraf nikoliv. Také si bezpochyby museli psůvodi, mezi kterými byla doručována informace, a pes vytvořit pouto, aby vše proběhlo bez problému.

Jelikož v průběhu války bylo velké množství zraněných, bylo zapotřebí i takzvaných sanitních psů. Ti měli za úkol vyhledávat raněné, což jako první již před samotnou válkou praktikovalo Švýcarsko. Dále se sanitní psi vyskytli v letech 1899–1900 při potlačení boxerského povstání v Číně, dále v anglo-búrské válce, která probíhala 1899-1901 či během rusko-japonské války v letech 1904–1905.⁶⁹

Nedostatek sanitních psů se za první světové války nejvíce projevil, když se válka změnila na zákopovou. Na německé straně bylo roku 1914 pouhých 570 sanitních psů, avšak již v roce 1918, ke konci války, jich měli až 7 000.⁷⁰

I když zrovna neprobíhaly žádné velké boje, každá strana se snažila poškodit tu druhou, například házením ručních granátů. Tudíž i v těchto chvílích bylo za potřebí sanitních psů.⁷¹

Činnost sanitního psa byla tedy velmi důležitá pro vyhledávání raněných. Psovi byla na krk připevněna takzvaná „nálezká“, která pro něj byla signálem, aby našel raněné. Nálezku měl pes připevněnou na obojku. Pokud sanitní pes našel raněného, upozornil na něj štěkáním.⁷²

⁶⁸ BUDAŘ, Libor. Pes jako válečný kurýr. *Jindřichohradecký speciál*. 3, 2002, č. 9, s. 7.

⁶⁹ RULC, Jiří. *Dějiny československé služební kynologie*, s. 667.

⁷⁰ RULC, Jiří. *Dějiny služební kynologie*, s. 332.

⁷¹ RULC, Jiří. *Dějiny československé služební kynologie*, s. 667.

⁷² RULC, Jiří. *Dějiny služební kynologie*, s. 333.

Jako sanitní psi byly používány hlavně feny, z důvodu jejich klidnější povahy. Bylo potřeba, aby psi neštěkali agresivně. Jinak by se prozradili, a to by mohlo vyvolat nepřátelskou střelbu.⁷³ Jak již bylo zmíněno výše, tak i zde byl nejvíce využívaným plemenem německý ovčák. Plemena se v různých zemích lišila, například Francouzi používali nejvíce briardy, Belgičané upřednostňovali flanderské bouviery.⁷⁴ Každý sanitní pes měl na sobě látku s červeným křížem.⁷⁵

Je však zřejmé, že než pes našel raněného a upozornil na něj, ošetření se mu dostalo mnohem později. Proto se mohl raněný ocitnout až v ohrožení života.

Během první světové války se vedle sanitních psů objevili také tažní psi. Anglie využívala především anglické mastify k tahání těžkých kulometů nebo muničních vozíků. Německo využívalo bernardýny nebo rotvajlery. I rakousko-uherská armáda používala tažné psy, zejména boxery. Tažní psi byli za války využíváni pro dopravu proviantu a střeliva do zákopových linií, především do té první. Většinou byli psi ve dvojici ve spřežení. Velkou výhodou bylo, že takto dokázali projet i místem, kde se zrovna střílelo nebo dokázali projet cestou, kterou se nedostalo auto či kůň.⁷⁶

Během první světové války, když probíhala bitva na Sommě se například vyznamenal dobrman. Ozývala se palba a všude byly bojové prapory a nikdo nevěděl, zda očekávat útok či nikoliv. Dobrman jménem Brek se k vojákům plazil, bohužel již bez jedné nohy, a přinesl zprávu, že se nikdo nemusí obávat z útoku. Kvůli chybějící noze byl z milosti zastřelen. Brekovi byl udělán hrob s epitafem: „Brek od Peronny“.⁷⁷

Vojenští psi byli bezpochyby využíváni i během první světové války. V Rusku byl roku 1912 dokonce byl zřízen první vojenský psinec. Oproti ostatním zemím však mělo Rusko

⁷³ RULC, Jiří. *Dějiny československé služební kynologie*, s. 668.

⁷⁴ Jednalo se o honáckého psa, který byl využíván k nahánění dobytku či k tahu.

⁷⁵ RULC, Jiří. *Dějiny služební kynologie*, s. 333.

⁷⁶ BUDAŘ, Libor. Tažný pes v armádě. *Jindřichohradecký speciál*. 3, 2002, č. 11, s. 6.

⁷⁷ Přátelé vojáků. *Pes přítel člověka*. 14, 1969, č. 11, s. 23.

během války jen pár desítek vojenských psů. Ruská armáda tedy nedokázala v tomto směru držet krok s ostatními zeměmi, které měly i několik tisíc psů.⁷⁸ Když začala první světová válka, bylo na straně Německa až 5 000 vojenských psů. O rok později měla vojenské psy i Francie. V reakci na to si Anglie rovněž pořídila vojenské psy.⁷⁹

⁷⁸ KOUDELOVÁ, Jiřina. *Německý ovčák II*, s. 28.

⁷⁹ Psi v armádě. *Pes přítel člověka*. 16, 1971, č. 5, s. 13.

4 Meziválečné období

Po první světové válce skončila činnost zemského spolku chovatelů, jež vznikl roku 1898. Poté se začala kynologie vydávat cestou stejně jako slovenská kynologie.⁸⁰

V meziválečném období neboli za dob první Československé republiky byla značná absence vycvičených psů. Z toho důvodu se na nově vytvořeném Ministerstvu vnitra Československé republiky objevovaly žádosti o chov služebního psa i jeho zařazení do služby. Ministerstvo tak bylo přinuceno vydat povolení pro dané rasy psů na chov a výcvik čistokrevných plemen jako německý ovčák, dobrmanský pinč, erdelteriér a to pouze na náklady vlastníka. Ministerstvo také stanovilo podmínku složení odborné zkoušky, aby mohl být pes brán do služby. Téhož roku se konaly první odborné zkoušky policejních psů prostřednictvím Klubu pěstitelů policejních a ušlechtilých psů v Praze.⁸¹

V tomto období nebylo tažných psů třeba. Avšak v letech 1921–22 byla vypracována metodika pro výcvik psiho spřežení pro tahání vozíků. Tato metodika byla zpracována v armádním výcvikovém středisku v Kostelci nad Orlicí. Vliv na to měli legionáři, kteří se během první světové války setkali s tažnými psy.⁸² V Kostelci roku 1920 vznikla Škola pro výcvik vojenských a sanitních psů. Vrchním velitelem byl bývalý ruský legionář, Vladimír Jirsa.⁸³

Takto vycvičení psi se stali například „poslíčky“, kdy jejich úkolem bylo udržovat armádní komunikační cesty. Do předních linií přinášeli různé zprávy, dávali signály v místech, kde by vojáci nepřežili a také přemísťovali zbraně, munice či raněné osoby. Bezpochyby takoví psi museli projít výcvikem. Museli si zvyknout na zvuky střel, zbraní a také na světla. Když se

⁸⁰ TICHÁ, Vladimíra. *Kynologie v České republice*. In: <https://www.cmku.cz/cz/detail-clanku/kynologie-v-ceske-republice-120> [cit. 9. 4. 2023].

⁸¹ KRAJNÍK, Václav. *Policejní kynologie: učebnice Policejnej kynologie pre študentov Akadémie Policejného zboru v Bratislave*, s. 19–22.

⁸² BUDAŘ, Libor. *Tažný pes v armádě. Jindřichohradecký speciál*. 3, 2002, č. 11, s. 6.

⁸³ RULC, Jiří. *Dějiny služební kynologie*, s. 336.

během toho nějaký pes zranil, byla mu poskytnuta zdravotnická péče a následně byl poslán zpět do bojové linie.⁸⁴

Po válce se začalo opět usilovat o rozšíření četnických psů. Roku 1922 byl přijat zkušební řád pro výcvik psů tehdejšího československého četnictva a hned v dalším roce proběhl v Nových Hradech první kurz dle nového zkušebního řádu.⁸⁵

Roku 1923 byla založena Českomoravská myslivecká jednota v Brně,⁸⁶ která se zabývala myslivostí a chovem loveckých psů. Zhruba koncem téhož roku začaly vznikat i chovatelské kluby loveckých plemen, jako například Klub loveckých slídičů.⁸⁷

Roku 1925 byl vybudován Ústav pro chov a výcvik služebních psů. Výcvik byl rozdělen do tří částí. V první se jednalo o skok, šplh, poslušnost, strážení předmětu a jeho přinesení, také se zaměřovali na odmítání potravy. V druhé části byla pozornost věnována strážní službě a obraně psovoda či pronásledování pachatele. V poslední části byl výcvik zaměřen na stopování. Po těchto částech se konala zkouška. Po úspěšném splnění zkoušky byli psi umístováni na četnické stanice dle potřeby.⁸⁸

Armáda se již výcvikem služebních psů tolik nezabývala. S výjimkou četnictva používal služební psy ještě Ozbrojený sbor ochrany železnic československých státních drah. Poté se k nim přidala finanční stáž zhruba od poloviny 30. let.

I po válce byli psi používáni jako doručovatelé zpráv. Nejvíce využívalo psy československé četnictvo. Četníci cvičili psy pro využití psů v policejní praxi, ale také k vojenskému využití. Roku 1921 policejní inspektor, Václav Matoušek z Pardubic, popsal ve své příručce „Policejní pes, jeho výchova a výcvik pro obranu a policejní službu“ výcvik psa k vojenské službě.

⁸⁴ CUNLIFFE, Juliette. *Encyklopedie psů*. Praha 2004, s. 92–93.

⁸⁵ MACEK, Pavel – UHLÍŘ, Lubomír UHLÍŘ. *Dějiny policie a četnictva II*, s. 63.

⁸⁶ TICHÁ, Vladimíra. Stručná historie české kynologie. *Pes přítel člověka*. 52, 2007, č. 3, s. 51.

⁸⁷ TICHÁ, Vladimíra. *Něco z naší kynologické historie 1. díl*. In: https://www.ecanis.cz/clanky/neco-z-nasi-kynologicke-historie-1-dil_2211.html [cit. 9. 4. 2023].

⁸⁸ KRAJNÍK, Václav. *Policajná kynológia*, s. 19–22.

Československé četnictvo používalo dobrmany. Později se do popředí dostali němečtí ovčáci. Ve velmi malém zastoupení byli ve službě i erdelteriéri, rotvajleři a ojedinele i kolie.⁸⁹ V tomto období se také začaly dělat pokusy, kdy psi hlásili přilety letadel, a protože má pes má o dost lepší sluch než člověk, slyší letadla slyší dříve než my. Samozřejmě probíhaly i jiné pokusy o cvičení, jako například hledání min či ničení tanků.⁹⁰

O rok později začalo vznikat mnoho kynologických spolků a klubů, které se zabývaly neloveckou kynologií. V této době neexistovala žádná organizace, která by zastřešovala celistvou kynologii. Československý lovecký svaz a kynologický říšský svaz vydali roku 1925 Československou knihu rodokmenů, kde byly uvedené veškeré platné zkušební řady. O dva roky později došlo ke spojení svazu kynologických organizací neloveckých plemen a kynologickou jednotou ve Svaz organizací kynologických (pod zkratkou SOK).⁹¹

Od roku 1929 fungovala na území ČSR Československá kynologická unie (pod zkratkou ČSKU), která zastupovala naši kynologii vůči zahraničním zemím a zanikla během druhé světové války.⁹² Jednalo se o zastupující orgán československé kynologie, který byl mezinárodně uznáván. Součástí Mezinárodní kynologické organizace (FCI) se stala v roce 1934 na zasedání v Monte Carlu. V roce 1960 byla ČSKU rozdělena na tři organizace: plemena lovecká, plemena pracovní a plemena společenská.⁹³

⁸⁹ BUDAŘ, Libor. Pes jako válečný kurýr. *Jindřichohradecký speciál*. 3, 2002, č. 9, s. 7.

⁹⁰ Psi v armádě. *Pes přítel člověka*. 16, 1971, č. 5, s. 13.

⁹¹ PANÝRKOVÁ, Iveta. *Historie psích sportů 1. díl*. In: <https://www.ecanis.cz/clanky/historie-psich-sportu-i-dil-1402.html> [cit. 9. 4. 2023].

⁹² TICHÁ, Vladimíra. Českomoravská kynologická unie. *Myslivost*. 56, 2008, č. 1, s. 25.

⁹³ TICHÁ, Vladimíra. Stručná historie české kynologie. *Pes přítel člověka*. 52, 2007, č. 3, s. 51.

5 Druhá světová válka

Ani ve druhé světové válce nebyli psi z bojů, i přes dokonalou bojovou techniku, vyřazeni, protože měli zkušenosti z té první, což znamenalo jistou výhodu.

Během druhé světové války v letech 1941–45 byli opět tažní psi využiti. Byli nasazeni na rusko-německé frontě v řadách Rudé armády. Tentokrát však již plnil pes jinou úlohu. Převážně na psím spřežení odvážel těžce raněné na místa, kde jim byla poskytnuta první pomoc. Když dovezl poraněné na místo, zpět do bojiště se již vracel s municí a potravinami pro vojáky. Právě v době rozhodujících bojů na již zmíněné frontě tažní psi odvezli na místo první pomoci přes 200 000 raněných a na bojiště dopravili přes více než 3 200 tun střeliva.

V období zimy bylo místo psího spřežení používány sáně. Tyto sáně Rudá armáda nazývala sanitárně-jízdní kočárek. Rudá armáda měla převážně tažné psy lajky. Psí spřežení bylo využíváno převážně v místech, kam se nemohl dostat žádný dopravní prostředek. Obvykle se využívalo spřežení čtyř až deseti psů. Psi byli v zimním spřežení buď v řadě za sebou anebo v párech. Naopak v letním byli řazeni pouze do párů.⁹⁴

Během druhé světové války se rozšířila funkce psa především na odminování polí. V SSSR byly pokusy o výcvik psů jako nosiče bomb proti německým tankům. Pro psa by se jednalo o sebevražedný útok, jelikož v okamžiku podlezení pásů tanku se jich mina dotkla a následně explodovala. Dále také například plnili funkci v koncentračních táborech, kde byli psi připravováni k pronásledování osob a jejich následnému zabití. V neposlední řadě se jednalo o vyhledávání zasypaných osob či zbylých nevybuchlých min.⁹⁵

Stejně jako v první světové válce, tak i v této byli sanitní psi velmi užiteční a mnoho vojáků jim bylo vděčných za svůj život. Jelikož se vojenští činitelé domnívali, že z důvodu nové podoby války tito psi nejsou již třeba, byl roku 1938 nedostatek sanitních psů. Služební

⁹⁴ BUDAŘ, Libor. *Tažný pes. Jindřichohradecký speciál*, 3, 2002, č. 11, s. 6.

⁹⁵ *Speciální výcviky psů*. Praha: Naše vojsko 2021, s. 18.

kynologie tak začala v podstatě zanikat. Její opětovný rozvoj nastal až po vzniku třetí Československé republiky. Definitivně byl výcvik sanitních psů zrušen roku 1955 z důvodu modernizace ve způsobu vedení válek, jako byla válka atomová.⁹⁶ Tato válka je nejhorším možným konfliktem, během kterého dochází k nespočetným ztrátám na životech. Bylo by tedy zbytečné pro takovou válku pokračovat ve výcviku sanitních psů.

V tomto období se řada českých chovatelů stala členy německých organizací. Výhody plynoucí z členství v „říšské organizaci“ předčily negativa spojená s nacistickou ideologií.⁹⁷ Dodnes přesně nevíme, kolik psů bylo během druhé světové války nasazeno, ale s jistotou můžeme říct, že jich bylo několik desítek tisíc.⁹⁸

⁹⁶ RULC, Jiří. *Dějiny služební kynologie*, s. 336–337.

⁹⁷ KOLLER, Jan. *Kynologická příručka*. Praha 1979. s. 208–210.

⁹⁸ Psi v armádě. *Pes přítel člověka*.16, 1971, č. 5, s. 13.

6 Vývoj kynologie po druhé světové válce

Po druhé světové válce vzrostla v Československu životní úroveň obyvatelstva a zároveň i možnost věnovat se osobním zájmům. Na základě toho se rozvinula myslivost a tím se velmi zvýšil zájem o lovecké psy, respektive o loveckou kynologii. Výcvik služebních psů byl zařazen mezi branné sporty, čímž se zvýšil zájem o ni a československá kynologie se dostala do evropského popředí. Oblast chovatelství se rozvinula, když necelých 8 let po válce bylo vydáno přes 20 000 průkazů psovodů pro čistokrevné psy. Vzhledem k tomu, že bylo pořádáno mnoho mezinárodních i celostátních kynologických akcí, můžeme hovořit o tom, že chovatelství bylo tehdy velmi rozvinuto.⁹⁹

Nenašli jsme žádné zmínky o tom, že by kynologie byla po válce v Československu centrálně řízena, avšak od roku 1950 již byla řízená Ministerstvem vnitra a zejména československou armádou pod názvem „vojsková ochrana státních hranic“.¹⁰⁰ Výcvik psů byl zaměřen zejména na službu strážní a hlídkovou pro využití při obraně hranic.¹⁰¹ Roku 1990 vznikla pohraniční policie, pod kterou spadaly funkce zaniklé „vojskové ochrany státních hranic“.¹⁰²

Po druhé světové válce se kynologie rozvíjela. Psi byli využíváni u železnic například při doprovázení vlaků, ke kontrole vagónu či k nastolení bezpečí a klidu v prostorech železničních stanic. Služební psi byli dokonce využíváni i u státní národní bezpečnosti, kdy bylo na základě výnosu Ministerstva vnitra ze dne 10. 10. 1933 č. 46.947/13-1933 povoleno mít vlastního psa ve službě. Již od roku 1955 bylo dovoleno používat pátrací psy při službě, hlavně v boji proti zločinnosti. Pátrací psi byli využíváni především pro pachové práce, ke ztotožnění osob či předmětů nebo také k hledání pohřešovaných osob.

⁹⁹ 25 let. *Pes přítel člověka*. 15, 1970, č. 5, s. 3.

¹⁰⁰ RULC, Jiří. *Dějiny služební kynologie*, s. 338.

¹⁰¹ Těmto psům se říkalo psi u pohraniční strážě.

¹⁰² Teprve jako federální a od vzniku České republiky jako pohraniční policie České republiky.

Vedle pátracích psů byli využíváni také obranní psi. Tito psi byli zpravidla využíváni v hraniční službě. Od 50. let 20. století používaly psy i ústavy, a to zejména nápravné výchovy a nápravně výchovná zařízení. Po skončení druhé světové války se kynologie vyvíjela na základě politického vývoje Československa. Od roku 1953 se začlenila veškerá kynologie do Svazarmu. Svazarm neboli Svaz pro spolupráci s armádou vznikl o dva roky dříve, tedy roku 1951. Jeho úkolem bylo zajištění branné výchovy v Československu.

Kynologie přešla pod Svazarm bez loveckých plemen – ta byla vyhlášena za součást lidové myslivosti, jež spadala pod Československou mysliveckou jednotu. Komplikace se objevila i u služebních plemen. Ta byla údajně ve Svazarmu zrušena. To se ale ukázalo jako špatné rozhodnutí, a tak se kynologie opět vrátila pod Svazarm. Od 60. let 20. století se kynologie rozdělila na plemena lovecká, spadající pod Mysliveckou jednotu a později pod Myslivecký svaz, na plemena služební, která byla pod Svazarmem a na plemena společenská, která spadala pod Svaz chovatelů.¹⁰³

Kynologie se roku 1966 jako odbornost a chov psů přesunula do Československého svazu chovatelů drobných zvířat.¹⁰⁴ Krátce před rozdělením Československa pak vznikla Českomoravská kynologická unie.¹⁰⁵ Tato organizace se stará o českou kynologii i v současnosti. V tomto období, v důsledku rozdělení Československa, zaniká FCI. Česká a Slovenská republika se tak staly asociovanými členy FCI. Plnohodnotné členství získala Česká republika zpět až v roce 1997.¹⁰⁶

¹⁰³ TICHÁ, Vladimíra. *Něco z naší kynologické historie 1. díl*. In: https://www.ecanis.cz/clanky/neco-z-nasi-kynologicke-historie-1-dil_2211.html [cit. 9. 4. 2023].

¹⁰⁴ Cíl je jasný. *Pes přítel člověka*. 16, 1991, č. 2, s. 3.

¹⁰⁵ TICHÁ, Vladimíra. *Něco z naší kynologické historie 1. díl*. In: https://www.ecanis.cz/clanky/neco-z-nasi-kynologicke-historie-1-dil_2211.html [cit. 9. 4. 2023].

¹⁰⁶ TICHÁ, Vladimíra. *Kynologie v České republice*. In: <https://www.cmku.cz/cz/detail-clanku/kynologie-v-ceske-republice-120> [cit. 9. 4. 2023].

7 Pes ve službě člověku

V této kapitole shrneme informace, které již byly řečeny. Počátek užití psovodů i psů ve službách armádních či policejních složek je datován do období habsburské monarchie. Tehdy se psi užívali ke střežení hranic hlavně kvůli jejich vynikajícím vlastnostem jako je sluch, čich, zrak a také ostražitost. Těchto vlastností si cenily všechny armády světa v 19. století, zejména pro vyhledávání mrtvých či zraněných osob.

Mezitím v českých zemích platilo nesmyslné nařízení, kdy si četník neměl vzít svého vycvičeného psa do služby. Nejpravděpodobnějším důvodem daného nařízení bylo, že vedení neuvažovalo o zavedení psa do služby četnictva. To se změnilo na konci 19. století, kdy se již pes začal využívat v četnické i policejní službě¹⁰⁷ – dokonce i ve službě pohraniční.¹⁰⁸

Hans Gross byl zakladatel rakouské kriminalistické školy, který jako první používal pojem kriminalistika.¹⁰⁹ Roku 1895 vydal příručku pro vyšetřující soudce, kde využívá pro četnického psa pojem „Begleithund“ neboli pes doprovodný a pro válečného psa termín „Kriegshunde“. První prameny o využití policejních psů v kriminalistice pochází z roku 1900 z belgického města Gent.¹¹⁰ V těchto pramenech se poprvé využívá slovní spojení „policejní pes“ a popis jeho výcviku. Uvádí se, že pes byl cvičen, aby neštěkal, ale svého psovoda upozorňoval vrčením na případné nebezpečí. Dále měl pes vždy uposlechnout pokynů, například zůstat na místě. K těmto podmínkám Hans Gross přidal dovednost vrátit se se vzkazem na četnickou stanici (vzkaz o posily, žádost o zdravotníky, atd.) a schopnost nalézt ztracenou či schovanou věc nebo tělo.¹¹¹

¹⁰⁷ RULC, Jiří. *Dějiny československé služební kynologie*, s. 27.

¹⁰⁸ RULC, Jiří. *Dějiny služební kynologie*, s. 26.

¹⁰⁹ Tamtéž.

¹¹⁰ RULC, Jiří. *Dějiny československé služební kynologie*, s. 27.

¹¹¹ Tamtéž, s. 28.

7.1 Využití psů pro vojenské účely ve světě v historii

Pes byl využíván v mnoha případech, a to bezpochyby i pro vojenské účely. Již ve starověku byl pes nasazován do samotných bojů, ať už jako bojovník či posel nebo špión. Tyto úlohy měl pes jak ve starověkém Řecku, tak i Římě. Musíme si ale uvědomit, že starověké či středověké války se velmi lišily od válek z nedávných dob. Války byly o dost menší, a proto byli hojně využíváni psi.¹¹²

Jaká plemena psů byla v době starověku používána nezjistíme ani pomocí dochovaných předmětů či vyobrazení. Z výsledků novověkého bádání můžeme vzít v potaz těžkého velkého psa plemene molossus.¹¹³ Jak přesně vypadal není známo. Odhaduje se ale, že nejspíše vypadal jako dnešní doga nebo novofundlandský pes.

První zmínka o válečných psech se datuje do dob Herodota, jenž zmínil, že Cyrus měl válečné psy.¹¹⁴ Za dob Plutarcha se dozvídáme, že psi zachránili posádku v Korintu před přepadením. Alexandr Veliký za přítomnosti psů dobýval Argolis. Dokonce i sám Napoleon Bonaparte měli psy jako hlídače opevnění měst.¹¹⁵

Již za dob starověkého Řecka a Persie měli psi výzvědnou službu, kdy se snažili najít nepřítele. V mnoha řeckých městech proto existovaly takzvané „psí bataliony“. V řeckých válkách byli psi používáni dokonce v předních liniích.

Mnoho historiků se o využití psů zmiňuje. Například starověký historik Flavius Vegetius Renatus píše ve své knize „*Epitoma rei militaria*“,¹¹⁶ že se psi nacházeli uvnitř věží a na dálku hlásili příchod nepřítele štěkotem. Renatus také dále zmiňuje psy, kteří dokonce doručovali dopisy, jež měly připevněné na obojcích.¹¹⁷

¹¹² RULC, Jiří. *Dějiny služební kynologie*, s. 326.

¹¹³ Jedná se o psa ze starověkého Řecka.

¹¹⁴ Psi ve starověkých válkách. *Pes přítel člověka*. 18, 1973, č. 6, s. 22.

¹¹⁵ Psi ve vojenské službě. *Pes přítel člověka*. 14, 1969, č. 8, s. 22.

¹¹⁶ RULC, Jiří. *Dějiny československé služební kynologie*, s. 661.

¹¹⁷ RULC, Jiří. *Dějiny služební kynologie*, s. 326.

Ve starověkém Římě byli psi vybaveni pancířem, který měl dlouhý kovový hrot a na hřbetě měli kovovou nádobu, ve které byla hořící látka. Právě takto mohli například nepřítelům zapalovat stany či zranit koně.¹¹⁸ Proti starověkému římskému vojsku používaly psy také galské a germánské kmeny.¹¹⁹

Od kapitána Hirkmeta Chakira se můžeme dozvědět o válečných psech Orientu. Psy pro válečné účely používali již kolem roku 595 př. n. l. již Turci v bojích na syrských hranicích, ale také při stěhování národů. Psi tak byli bezpochyby používáni pro jejich bezpečnost.

Španělsko-francouzské války, jedné z dílčích válek třicetileté války, se účastnilo až na 4 000 válečných psů na obou stranách. Avšak využívání psů při bojích postupně sláblo, jelikož byly zaváděny střelné zbraně. Na konci 16. století byl chov psů pro vojenské účely zastaven. To se opět změnilo za dob Napoleona Bonaparta, na přelomu 18. a 19. století. Bonaparte zavedl používání psů v armádě a poté je využil i při dobytí Egypta.

Zájem o armádní psy měly i jiné země – konkrétně Německo i, Francie, Anglie i Belgie. Tímto krokem začala být služba armádních psů hodnocena velmi kladně.¹²⁰ Psi tak byli využíváni k vystopování nepřítele, který nedovoleně přešel hranice.¹²¹

Roku 1841 byla napsána první kniha o výcviku válečných psů. Napsal ji ruský hejtman Matvějev. Tato kniha byla použita například i v německé armádě.¹²²

První zemí, která využila psy ve válce, bylo Německo. Stalo se tak roku 1855, kdy psi hledali raněné. Němci zkoušeli cvičit k tomuto úkonu několik plemen, avšak ovčáctí psi¹²³ se ukázali jako nejlepší.

Kdybychom poukázali na okolní státy, byli psi v německé armádě používáni již od roku 1891. Vojáci se snažili psy naučit vyhledávat i raněné, ale neúspěšně. Rusové naopak používali

¹¹⁸ RULC, Jiří. *Dějiny služební kynologie*, s. 327.

¹¹⁹ RULC, Jiří. *Dějiny československé služební kynologie*, s. 662.

¹²⁰ RULC, Jiří. *Dějiny služební kynologie*, s. 327.

¹²¹ *Speciální výcviky psů*, s. 16

¹²² Psi v armádě. *Pes přítel člověka*. 16, 1971, č. 5, s. 13.

¹²³ Belgický, německý a skotský ovčák.

psy jako strážníky již za rusko-turecké války, která probíhala v letech 1877–1888. Pokud se blížil nepřítel, pes na něj upozornil svým štěkotem.¹²⁴ Rusko bylo, na rozdíl od Německa, ve výcviku vyhledávání raněných úspěšné.¹²⁵ Psům, kteří raněné hledali, se říkalo sanitní psi. Tito psi se také objevili na straně Anglie při anglicko-burské válce.¹²⁶

Psi byli jednoznačně nedílnou součástí bojů. Ne vždy přežili, ale i přes to byli velmi oblíbenými pomocníky a spojenci ať už v obraně či útoku.

7.2 Záchranářská kynologie

Jedná se o obor kynologie, který se zabývá výcvikem psů za účelem nalezení pohřešovaných osob, ať už v pod sutinami, lavinami, vodní hladinou, ve volné přírodě atp. Využívá se při tom nejlepšího smyslu psa – čichu. V této službě nemůže fungovat pes bez psovoda a naopak.¹²⁷ Tito psi jsou známí pod označením SAR neboli Search and Rescue. Při činnosti těchto psů se převážně zapojují i HRD neboli Human Remains Detector psi. Rozdíl mezi těmito psy spočívá v tom, že HRD psi vyhledávají ostatky, zraněné či mrtvé osoby.¹²⁸

Jako předchůdci dnešních záchranných psů jsou považováni psi, kteří se nacházeli v klášteře na vrcholu Velkého průsmyku svatého Bernarda. Právě svatý Bernardyn tento klášter založil pro lidi, jež putovali přes průsmyk. Když se někdo ztratil, mniši z této oblasti se mu vydali na pomoc. Bernardýni, takto byli od 17. století nazýváni tito psi, se po boků mnichů vydávali na pomoc. Právě oni dovedli vždy mnichy na místo, kde se nacházeli zranění či dokonce sněhem zavalení lidé.¹²⁹

¹²⁴ Hrdinové válečných polí. *Pes přítel člověka*. 16, 1971, č. 8, s. 19.

¹²⁵ RULC, Jiří. *Dějiny československé služební kynologie*, s. 663.

¹²⁶ Hrdinové válečných polí. *Pes přítel člověka*. 16, 1971, č. 8, s. 19.

¹²⁷ HEJZLAR, Roman. Záchranářská kynologie. *112: odborný časopis požární ochrany, integrovaného záchranného systému a ochrany obyvatelstva*. 13, 2014, č. 10, s. 13.

¹²⁸ HARE, Elizabeth – KELSEY, Kathleen M. – SERPELL, James A. – OTTO, Cynthia M: *Behaviour Differences Between Search and Rescue and Pet Dogs*. Dostupné z: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fvets.2018.00118/full> [cit. 9. 4. 2023].

¹²⁹ *History of search dogs*. Dostupné z: <https://www.nsarda.org.uk/search-dogs/history-of-search-dogs/> [cit. 9. 4. 2023].

V českých zemích se objevily již roku 1773 první případy využití psů při vyhledávání osob zavalených lavinou. Jednalo se o oblast Krkonoš. Další zmínka je až z roku 1935, kdy byli psi použiti v oblasti Hrazeného potoka. K aktivnímu využívání psů záchrannými organizacemi došlo až ve 30. letech 20. století.¹³⁰

Ferdinand Schmutz, světoznámý autor knih o psech, položil roku 1940 základy pro záchrannou službu lavinových psů. Tato služba byla ihned zavedena ve švýcarských vojenských složkách. Bezpochyby je centrem vzniku této služby právě Švýcarsko. Jako první se při záchraně osvědčil německý ovčák, a proto se lavinová psi cvičí dle švýcarských metod.¹³¹

V Holandsku roku 1961 vznikla první mezinárodní brigáda záchranných psů v Evropě.¹³² Českoslovenští kynologové v čele s Rudolfem Tomanem přispěli ke zrodu výcviku záchranných psů v Evropě pro danou mezinárodní brigádu. Ředitelem brigády se stal Rudolf Toman.¹³³

Po čtyřech letech od založení brigády byla vyslána do Chile k hledání přeživších po zemětřesení. Při této akci se vyznamenal Československý záchranný pes Doro, který našel 91 přeživších v sutinách.¹³⁴

Reakcí československé vlády na zemětřesení v Chile bylo roku 1968 založení 1. československé brigády záchranných psů se sídlem v Příbrami. Hlavním důvodem umístění v Příbrami byl strach o horníky v blízkých uranových dolech. Umístění bylo zpočátku na jeden rok, tedy od 2. 5. 1968 do 2. 5. 1969. Během let služby se zřídila roku 1972 druhá záchranná brigáda tentokrát se sídlem v Českém Krumlově. Další rozšíření probíhala postupně na sever Čech i na Moravu. Československé brigády působily nejdříve pod taktovkou Červeného Kříže,

¹³⁰ SMEJKAL, Pavel. *Záchranná kynologie 10 - Horská služba ČR*. 112, 14, 2015, č. 7. s. 20.

¹³¹ Pes – nejučinnější pomocník v boji proti bílé smrti. *Pes přítel člověka*. 14, 1969, č. 6, s. 15.

¹³² ZEMANOVÁ, Veronika. Proč záchranná kynologie? 1. díl. *Pes přítel člověka*. 56, 2011, č. 3. s. 78.

¹³³ MAKEŠ, Vladimír. *Vyhledávání osob kynologickými pátracími týmy*. Ostrava 2009, s. 2.

¹³⁴ Záchranní psi. *Pes přítel člověka*. 22, 1977, č. 6, s. 19.

posléze Svazu chovatelů, Svazarmu a po rozpadu ČSR pod taktovku Svazu záchranných brigád kynologů České republiky.¹³⁵

Ve dnech 6.–18. 11. 1968 se konal výcvik pro psovody lavinových psů. Výcvik se uskutečnil ve švýcarských Alpách ve městě Trübsee am Angelberg. Instruktory byli samotní členové horských služeb.¹³⁶

Po sametové revoluci roku 1989 vznikl Svaz záchranných brigád kynologů České republiky. Postupem času začaly také vznikat samostatné regionální záchranné brigády. Tímto dosáhla záchranná kynologie velkého ocenění. Psi pomáhali doma, ale i v zahraničí.¹³⁷

Mezi nejznámější celosvětovou organizaci záchranné kynologie patří IRO neboli Internacional Search and Rescue Dog Organisation. Pod tuto organizaci spadají veškeré ostatní organizace ve všech zemích světa.¹³⁸ Původním cílem v této oblasti bylo vycvičit univerzálního psa, který by zvládl několik disciplín najednou. Například najít zavaleného člověka v sutinách, pod lavinou či ve vodě. Tato myšlenka dnes ale upadá a přes 62 % kynologů chce psa, jenž se specializuje pouze na jednu disciplínu.¹³⁹

Roku 1999 vznikla organizace USAR neboli Urban Search Rescue. Pro formování této organizace byly využity síly a prostředky hasičského záchranného sboru hlavního města Prahy. Hned v roce svého vzniku organizace USAR zasahovala v Turecku a na Taiwanu.¹⁴⁰

V dnešní době spadá záchranná kynologie pod Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru, který ji řídí a koordinuje.¹⁴¹

¹³⁵ RULC, Jiří. *Dějiny služební kynologie*, s. 84.

¹³⁶ V Alpách při výcviku lavinových psů. *Pes přítel člověka*. 14, 1969, č. 4, s. 8.

¹³⁷ DORNIČOVÁ, Pavla. *Historie záchranné kynologie v ČR*. In: https://www.ecanis.cz/clanky/historie-zachranarske-kynologie-v-cr_154.html [cit. 9. 4. 2023].

¹³⁸ KATREVOVÁ, Iveta. *Záchranná kynologie má smysl 1.díl*. In: https://www.ecanis.cz/clanky/zachranarska-kynologie-ma-smysl-1-dil_1490.html?pid=51 [cit. 9. 4. 2023].

¹³⁹ JANČAŘÍKOVÁ, Kateřina. *Záchranná kynologie: teorie, data, zkušenosti*. Praha 2019., s. 95.

¹⁴⁰ *Záchranná kynologie. 112: odborný časopis požární ochrany, integrovaného záchranného systému a ochrany obyvatelstva*. 13, 2014, č. 10, s. 13.

¹⁴¹ HEJZLAR, Roman. *Záchranná kynologie 1. díl*. 112, 13, 2014, č. 10, s. 13.

7.3 Horská služba

Kynologie u horské služby tvoří samostatné odvětví záchranné kynologie, z toho důvodu zde vypíchneme pouze ty nejdůležitější body. V Krkonoších roku 1773 bylo využito psa při vyhledávání přeživších při lavinovém neštěstí, což je první pramenná zmínka o záchranné funkci psa na našem území. Roku 1935 byli v Krkonoších vysláni čsl. armádou záchranní psi k pátrání po přeživších důstojnících pod lavinou. Dá se říci, že to byl důležitý impuls pro aktivní využívání záchranných psů u horské služby v 30. letech 20. století pro vyhledávání osob zasypaných lavinou. Využití záchranných psů pro horskou službu v Československu se velkoplošně rozšířilo až v 60. letech minulého století. První psi byli zakoupeni z chovatelské stanice sboru národní bezpečnosti roku 1966.

Až v 70. letech minulého století došlo k rozvoji kynologie Horské služby. Hlavním místem pro výcvik lavinových psů byly Vysoké a Nízké Tatry.¹⁴² První nasazení psa v Jeseníkách proběhlo roku 1972 a v Jizerských horách až roku 2002. Z toho je patrné pomalé umístování lavinových psů v jednotlivých stanicích Horské služby.

V současné době je česká horská služba rozdělena do sedmi oblastí.¹⁴³ Pro psa jsou kladeny přísné podmínky. Jedná se zejména o hustou srst, vhodnou tělesnou konstituci (příliš velcí psi nejsou vhodní), mírnou povahu, vytrvalost a snadnou učenlivost.

7.4 Pohraniční stráž

Za první republiky docházelo od roku 1931 k budování četnických pohraničních stanic. Jednotlivé kontrolní stanice spadaly do obvodů místních četnických stanic. Bylo zbudováno 14 stanic na hraničních přechodech s Německem a 2 na hraničních přechodech s Rakouskem.

¹⁴² RŮŽIČKA, Josef. *Psi horské služby*. In: <https://www.ifauna.cz/psi/clanky/r/detail/5209/psi-horske-sluzby/> [cit. 9. 4. 2023].

¹⁴³ DORNIČOVÁ, Pavla. *Historie záchranné kynologie v ČR*. In: https://www.ecanis.cz/clanky/historie-zachranarske-kynologie-v-cr_154.html [cit. 9. 4. 2023].

Každá stanice čítala až šest četníků, obvykle však jednoho.¹⁴⁴ Po roce 1945 byly zřízeny Pohraniční oddíly Sboru národní bezpečnosti, kam se přesunuli oddíly psovodů se svými psy.¹⁴⁵ V tomto roce bylo na území Československa ve službě 50 služebních psů vycvičených ve Strážnici nad Labem. O pět let později se počet aktivních služebních psů zvýšil na 150 a další rok na 250. Nárok na služebního psa měli pouze příslušníci Sboru národní bezpečnosti. Oproti současnosti, kdy se o potřeby psa stará jeho psovod, tak dostávali tehdejší psovodi příspěvek 450,- Kč měsíčně.¹⁴⁶

Čety s psovody byly do roku 1951 umístovány převážně v pohraničních vesnicích a jejich umístění se řídilo ubytovacími možnostmi daných vesnic. Důležitost se kladla na rozmístění pohraničních rot tak, aby je nemohl zahlédnout potenciální nepřítel ze sousedního státu.¹⁴⁷ Rozmístění sídel rot nebylo rovnoměrné, a tak se vytvářely tzv. hluchá místa. Do těchto hluchých míst se posílaly brigádními veliteli jednotky zvané „pikety“, které sloužily maximálně dvanáctihodinové směny s účastí služebního psa.¹⁴⁸

Významnou úlohou služebního psa v 50. letech minulého století byla ochrana státních hranic. Tito hlídkoví psi upozorňovali hlídku na blížícího se nepřítele, který byl mimo dohled nebo doslech hlídky. Dále byli používáni pátrací psi k pronásledování utíkajících osob.¹⁴⁹ Služební strážní psi se nevyhnuli ani komunistické propagandě, kdy byl vyzdvihován příběh psa Breka.¹⁵⁰

Pohraniční stráž byla roku 1951 přeorganizována. Byla nově zřízena funkce referenta služební kynologie a roku 1952 pozice velitele družstva psovodů. Dále bylo výcvikové

¹⁴⁴ MACEK, Pavel a Lubomír UHLÍŘ. *Dějiny policie a četnictva II*, s. 63.

¹⁴⁵ ŠOLC, Josef. *Psi na hranici*. In: http://www.csla.cz/armada/ozbrojeneslozky/ps_psinahranici.htm [cit. 9. 4. 2023].

¹⁴⁶ *Psi ve službách Pohraniční stráže – jak to bylo*. In: <https://www.ecanis.cz/clanky/psi-ve-sluzbach-pohranicni-straze-jak-to-bylo-2332.html> [cit. 9. 4. 2023].

¹⁴⁷ PULEC, Martin. *Organizace a činnost ozbrojených pohraničních složek. Seznamy osob usmrčených na státních hranicích 1945–1989*. Praha 2006, s. 49–50.

¹⁴⁸ Tamtéž, s. 50.

¹⁴⁹ Tamtéž, s. 69.

¹⁵⁰ FORMÁNKOVÁ, Pavlína. V zemi Fučíka jen sběr a chamrad' utíká: Příběh pohraničního psa Breka. *Dějiny a současnost*, 29, 2007, č. 9, s. 12.

středisko v Doupově u Karlových Varů přeměněno na poddůstojnickou školu psovodů. Pro zvýšení efektivity psovodů se od roku 1952 začala každý rok konat soutěž o nejlepšího služebního psa. Mezitím se u pohraniční stráže zvýšil počet služebních psů na jednoho pátracího a na čtyři hlídkové. U všech pohraničních brigád byly od roku 1957 zřizovány chovné stanice, čímž roku 1960 bylo přes tisíc aktivních služebních psů u pohraniční stráže.

Pro dospělé pohraniční psy bylo vytvořeno 6 kategorií dle druhu služby a stylu výcviku: pátrací, hlídkoví, prověřovací, hlídací nevyčvičení, chovní psi a štěňata.¹⁵¹

¹⁵¹ *Psi ve službách Pohraniční stráže – jak to bylo.* In: <https://www.ecanis.cz/clanky/psi-ve-sluzbach-pohranicni-straze-jak-to-bylo-2332.html> [cit. 9. 4. 2023].

8 Historie výcviku psů

Za nejvýznamnější kynologickou organizaci v historii v českých zemích lze považovat Spolek myslivců, který byl založen v Mělníku roku 1848. Ve svých stanovách měl povinnost pečovat o chov čistokrevných loveckých psů. Roku 1883 na jeho činnost navázal Ústřední spolek pro ochranu a chov loveckých psů, který jako první vedl plemennou knihu s názvem *Knih kmenorodová*. Zemský spolek chovatelů ušlechtilých psů, založen roku 1898, zavedl *Zemskou knihu rodokmenů*, v níž byly zapisovány rodokmeny psů a jejich jmenný rejstřík. Další významnou funkcí spolku bylo pořádání Zemských výstav psů, které se konaly od roku 1899 do roku 1901. Počátkem světové války byl spolek rozpuštěn.

Na přelomu 19. a 20. století vznikalo mnoho spolků, které lze přirovnat k současným chovatelským spolkům. Jelikož ale stát kladl důraz na jednací jazyk, jímž měla být němčina, mnoho spolků ukončilo svou činnost. Nové organizace začaly vznikat až kolem roku 1919.¹⁵²

8.1 První četnický psinec v Písku

První četnický psinec byl založen roku 1915 v Písku. Tento psinec byl první, který byl financován ze státních prostředků, aby pomohl ve válečném úsilí. Za jeho zrodem stál Theodor Rotter, který do něj každý rok přinášel nové psy na chov a výcvik.¹⁵³ Po založení První republiky byl psinec, jako odkaz monarchie, zrušen a psi rozprodáni.¹⁵⁴ Je jasné, že mezi důvody zrušení toho psince přispělo právě časté střídání psovodů či jejich neúspěšnost v samotné válce.

V období státního převratu se na našem území vyskytovalo celkem 27 psů určených ke službě u četnictva. Psi se nacházeli v Písku a v četnických stanicích v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Roku 1916 požádal guvernér v Lublinu Zemské četnické velitelství v Praze, aby pro

¹⁵² Tichá, Vladimíra. *Stručná historie kynologie*.

¹⁵³ Čtyřnozí četníci 3 – Aport. In: https://www.ecanis.cz/clanky/ctyrozi-cetnici-aport_235.html?pid=83 [cit. 9. 4. 2023].

¹⁵⁴ STRAUS, Jiří – KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010, s. 13.

něj Theodor Rotter zakoupil 27 psů a dopravil je za ním. V Lublinu byl zřízen zvláštní ústav pro výcvik služebních psů i s psincem. Prvním instruktorem se stal strážmistr Suchý. Poté co psi absolvovali výcvik, byli přiděleni do českých četnických stanic.¹⁵⁵

Po ustálení poměrů nařídilo Ministerstvo vnitra rozšíření a zorganizování instituce služebních psů na území ČSR. Prvním úkolem bylo zřízení moderního psince.¹⁵⁶ Tímto úkolem byl odbornou inspekcí policejních stanic se služebními psy pověřen Theodor Rotter. Stal se správcem.¹⁵⁷ Ten hned po svém zvolení rozhodl, že psince i psí četnické služebny by měly být mimo velká města. Nejvhodnějším umístěním byly železniční křižovatky, neb umožňovaly rychlou dopravu po celé ČSR až k místu činu.¹⁵⁸ Jeho návrhy byly Ministerstvem vnitra brány v potaz, avšak zde byl problém s nedostatečným počtem vycvičených psů ve službě. Z toho důvodu docházelo od roku 1921 ke schvalování žádostí četníků chovat a brát s sebou do služby svého služebního psa. Hlavní podmínkou ke schválení bylo složení psí odborné služební zkoušky před komisí. Tímto schvalováním žádostí byla zajištěna bezpečnost lidí v poválečném období v ČSR.¹⁵⁹

První odborné zkoušky četnických psů se konaly roku 1921 v Praze na Pankráci s přispěním Klubu pěstitelů policejních a ušlechtilých psů. V dalším roce byl přijat zkušební řád pro výcvik policejních a ušlechtilých psů československého četnictva. Tento řád zakládal povinnost pro každého služebního psa splnění přezkoušení před komisí.¹⁶⁰

Základy praktického života nově budovaného psince položil Klub pěstitelů policejních a ušlechtilých psů. Stále nebylo vyřešeno získání vhodného místa pro zřízení psince. Roku 1922

¹⁵⁵ RULC, Jiří. *Dějiny československé služební kynologie*, s. 66.

¹⁵⁶ JEŽEK, Josef. *Instituce služebních psů u četnictva. Bezpečnostní služba: časopis pro úřady, sbory a orgány bezpečnosti*. 2, 1932, č. 1, s. 3.

¹⁵⁷ RULC, Jiří. *Dějiny služební kynologie*, s. 88.

¹⁵⁸ RULC, Jiří. *Dějiny československé služební kynologie*, s. 67.

¹⁵⁹ Tamtéž, s. 68.

¹⁶⁰ ŠTAUDINGER, Juraj. *Faktografický pohľad na služobnú kynológiu v československej republike*. In: <https://zsksr.sk/faktograficky-pohlád-na-sluzobnu-kynologiiu-v-ceskoslovenskej-republike/> [cit. 9. 4. 2023].

Ministerstvo vnitra navázalo kontakty s jinými institucemi a přidalo tak první položku pro zřízení psince. Mezitím se jednalo o provizorium.¹⁶¹

Vrchní strážmistr Bedřich Fromm byl českým odborníkem na výcvik psů, který v jihočeských Nových Hradech zajistil vhodné podmínky pro vybudování kurzů pro výcvik služebních psů. Bedřich Fromm byl jmenován cvičitelem kurzů a v září roku 1922 byl poslán na dvouměsíční kurz v Berlíně-Röntentalu, ale kurz dokončil až v Grünheide.

7. října 1931 byl vydán Věstník četnictva, který povolil vstup četníků do organizace Sportovní klub pro policejní a ušlechtilé psy v Praze. Tato organizace díky věstníku začala sdružovat odborníky služební kynologie. Mezi významnou funkcí klubu byly speciální desetidenní kurzy výcviku služebních psů. Jeho dokončením byl zahájen výcvik služebního psa. Dále bylo doporučováno, aby služební pes na četnické stanici měl každý den hodinový výcvik.¹⁶²

Využití služebního psa bylo velmi přísné. Využíval se zejména u důležitých případů či u případů, kdy jeho použití mělo pozitivní výsledky. Bylo nutné, aby stopy byly čerstvé, tedy u stop starších než 50 hodin od jejich vzniku bylo zbytečné psa vodit.¹⁶³ Služební pes byl rovněž doporučován ke zjišťování totožnosti osob. Služební psi nesměli být připouštěni či kryti bez souhlasu Ministerstva vnitra.¹⁶⁴

8.2 Výcvikové středisko Nové Hradý

Roku 1922 bylo v jižních Čechách zřízeno Ministerstvem vnitra ČSR výcvikové středisko, aby se zlepšil výcvik psů četnictva, který do té doby by nevyhovující. Vrchnímu strážmistroví Bedřichu Frommovi se povedlo koupit pět velmi kvalitních chovných psů od soukromých chovatelů. Tito psi byli z Grünheide dopraveni vlakem do Nových Hradů. Výcvik

¹⁶¹ RULC, Jiří. *Dějiny služební kynologie*. s. 92.

¹⁶² RULC, Jiří. *Dějiny československé služební kynologie*. s. 71.

¹⁶³ Tamtéž. s. 73.

¹⁶⁴ RULC, Jiří. *Dějiny služební kynologie*. s. 95.

psů započal dne 15. 1. 1923. Hlavním cvičitelem byl Bedřich Fromm a odborným dozorem kapitán z Ministerstva vnitra Oldřich Pinkas. Závěrečné zkoušky se konaly 9.–10. 3. 1923 za účasti 13 psovodů a devíti soukromých a pěti státních psů.¹⁶⁵ V těchto dnech se konaly odborné přednášky: místní zvěrolékař zde přednášel o hygieně, ošetřování a výživě psů, dále vrchní poštovní správce Bedřich Wage, kynologický odborník, člen Klubu pěstitelů policejních a ušlechtilých psů, o chovu psů. První den proběhla zkouška z poslušnosti, doprovodu zločince a obrany. Druhý den proběhla zkouška ze stopování. Na obě zkoušky dohlížela komise, jejímž předsedou byl podplukovník Josef Ježek, pozdější ministr vnitra.¹⁶⁶ Dalšími členy komise byli major Hubert Steffel a kapitán Oldřich Pinkas.¹⁶⁷

Aby byla schopnost psa uznána, byla stanovena bodová hranice. Pro splnění zkoušek byla stanovena hranice: 40 bodů pro poslušnost, 34 bodů pro doprovod zločince i obranu a 11 bodů pro stopování.¹⁶⁸ Po zkouškách Ministerstvo vnitra rozhodlo, který ze psů bude používán v bezpečnostní službě.¹⁶⁹

Za dob První republiky se na každé pátrací stanici nacházel služební pes. Stávalo se, že sousední stanice, díky vlastnění automobilu, dostala svého psa na místo činu dříve než příslušná místní pátrací stanice.¹⁷⁰

Po zahájení výcviku v Nových Hradech 1923 již hovoříme o pojištění služebních psů. Do tohoto roku sloužili psi po úspěšném složení komisionální zkoušky. Do roku 1923 za veškeré škody, které pes způsobil zodpovídal majitel psa – tedy četník. Nově vzniklé pojištění se týkalo všech služebních i soukromých psů a také těch, kteří se teprve na službu chystali.¹⁷¹

¹⁶⁵ Kurs pro výcvik policejních psů četnických v Nových Hradech. *Bratrství*. 8, 1925, č. 7. s. 4.

¹⁶⁶ RULC, Jiří. *Dějiny služební kynologie*, s. 107.

¹⁶⁷ RULC, Jiří. *Dějiny československé služební kynologie*, s. 79.

¹⁶⁸ RULC, Jiří. *Dějiny služební kynologie*, s. 102.

¹⁶⁹ RULC, Jiří. *Dějiny československé služební kynologie*, s. 81.

¹⁷⁰ RULC, Jiří. *Dějiny služební kynologie*, s. 106.

¹⁷¹ RULC, Jiří. *Dějiny československé služební kynologie*, s. 87.

8.3 Chovatelská stanice v Prackovicích nad Labem

V roce 1953 byla založena ústřední kriminální službou chovná stanice služebních psů v Prackovicích nad Labem.¹⁷² Tato chovatelská stanice služebních psů se nachází mezi Lovosicemi a Ústím nad Labem na severu Čech. O založení chovatelské stanice rozhodlo tehdejší ředitelství Národní bezpečnosti. Za hlavní důvod zřízení lze považovat hlavně nedostatek možností nakoupit psy od civilních chovatelů a cvičitelů. Stanice nesla název „SNB“. Založením stanice byl pověřen strážmistr Miloslav Svášek. Ve stanici byl provozován hromadný a produkční chov služebních psů. Svášek i jeho následovníci jako například poručík František Dušánek kapitán Josef Citterbard nebo poručík Josef Hájek se potýkali s problémem nedostatku potřeb pro výživu psů, nedostatku materiálu na stavění kotců apod. Pavel Vápeník, major bakalář, převzal stanici roku 1998.¹⁷³ Roku 2012 byla chovatelská stanice uzavřela z ekonomických důvodů a chov se přesunul do chovatelské stanice v Domažlicích.¹⁷⁴

Roku 2018 po rekonstrukci přesídlila chovatelská stanice zpět do Prackovic nad Labem a vedoucím se stal Radek Fuksa. Tato stanice ročně poskytuje kolem 100 štěňat. Narozená štěňata mají za svým jménem název CHS neboli „od Policie České republiky“.¹⁷⁵

¹⁷² *Historie vzniku služební kynologie*. In: <http://www.cz-pes.cz/literatura-sl-kynologie-1.php> [cit. 9. 4. 2023].

¹⁷³ RULC, Jiří. *Dějiny služební kynologie*, s. 242–243.

¹⁷⁴ KROPÁČOVÁ, Eva. *Policie ČR slavnostně zahájila provoz nové chovatelské stanice v Prackovicích nad Labem*. In: <https://tydenikpolicie.cz/policie-cr-slavnostne-zahajila-provoz-nove-chovatelske-stanice-v-prackovicich-nad-labem/> [cit. 9. 4. 2023].

¹⁷⁵ FUKSA, Radek. *Sportovní a služební kynologie*. In: <http://www.fuksa-radek.cz/> [cit. 9. 4. 2023].

9 Téma služební kynologie ve specializovaném dobovém tisku

V rámci této kapitoly bude konkrétně zkoumáno, jaké problematice se dobový tisk věnoval, jakým tématům byla pozornost nejčastěji věnována. K analýze bylo využíváno pět specializovaných dobových periodik, které byly zaměřené právě na kynologii. Jedná se o měsíčníky *Pes přítel člověka: časopis pro chov a výcvik psů všech plemen*,¹⁷⁶ *Kynologie: časopis Svazu pro spolupráci s armádou*,¹⁷⁷ *Myslivost*,¹⁷⁸ *Obránce vlasti: časopis ústředního orgánu Svazu pro spolupráci s armádou*¹⁷⁹ a *Pes: časopis Kynologické jednoty kolektivního člena Svazarmu*¹⁸⁰.

Co se všeobecného pohledu na kynologii, popřípadě služební kynologii, ze strany vybraných československých specializovaných periodik 20. století týče, lze říci, že byla velmi vysoce hodnocena a vyzdvižována. Především období v letech 1951–1990, kdy fungoval na našem území Svaz pro spolupráci s armádou neboli Svazarm. Jednalo se o dobrovolnou brannou organizaci. Mnohé články z této doby vyzdvižují především fungující systém kolem československé kynologie, nastavení vhodných podmínek, dobrého zázemí a ekonomického zajištění této disciplíny ze strany státu.

Zaměříme-li se na kynologické články z období komunistického režimu v Československu, jistě v nás vyvstanou pochybnosti. Veškerá pojednání o fungování státu tehdy musela být pozitivně vykreslována, a proto lze pochybovat o věrohodnosti článků z tohoto období.

¹⁷⁶ Tento časopis je nejstarším a nejčtenějším českým kynologickým periodikem. Jeho skladba témat jde napříč všemi oblastmi kynologie a oslovuje jak zkušené chovatele a vystavovatele, tak i aktivní sportovce-kynology a majitele psů. Vydavatelem je Pražská vydavatelská společnost a časopis vznikl již roku 1956. Od roku 1968 se tento měsíčník transformoval v měsíčník *Pes přítel člověka: časopis pro chov a výcvik psů všech plemen*. *Pes přítel člověka*. In: <https://www.periodik.cz/predplatne/casopis.php?akce=titul&titul=13> [cit. 28. 9. 2023].

¹⁷⁷ Časopis byl vydáván od roku 1954 do roku 1967.

¹⁷⁸ Periodikum začalo vycházet v roce 1923 pod názvem *Stráž myslivosti*, v roce 1953 bylo přejmenováno na *Myslivost* a od roku 1993 se časopis svým podtitulem *Stráž myslivosti* opět hlásí ke svému původnímu názvu z roku 1923. Časopis nabízí odborné informace z myslivosti, zvěří, lovectví, kynologii, loveckého a sportovního střelectví, lesnictví a ochrany přírody. *Historie vydávání časopisu myslivost a firmy Myslivost, s.r.o.* In: <https://www.myslivost.cz/Casopis-Myslivost/Redakce/Historie-casopisu> [cit. 28. 9. 2023].

¹⁷⁹ Tento byl vydáván od roku 1953 do roku 1964.

¹⁸⁰ Časopis vycházel velmi krátce, a to v letech 1952 a 1953.

Jednou z nejvýznamnějších osob československé kynologie 20. století byl Ladislav Kovalčík, který působil jako kynolog v Jablonci nad Nisou, a věnoval se své profesi zhruba od čtyřicátých let 20. století. Aktivním kynologem zůstal po celou dobu socialistického režimu a vedl mladé služební kynology na severu Čech. Tato významná osoba tehdejší kynologie byla také aktivním přispěvatelem kynologického časopisu *Pes přítel člověka*. Zde se věnoval nejenom různým tématům souvisejícím s výcvikem psů, ale i hodnocením úrovně kynologie v Československu¹⁸¹.

V rámci článků však nebyla vyzdvižována pouze úroveň československé kynologie a případné její úspěchy na globální úrovni, ale vyzdvižovány byly i konkrétní osoby, které se na rozvoji kynologické scény Československa podepsaly. Pozornost byla věnována výcvikářům, rozhodčím, ale i celým kynologickým týmům nebo spolkům. V článcích bylo vyzdvižováno, jak socialistický lid spolupracuje ruku v ruce na budování a praktikování toho nejlepšího. Vyzdvižováno tak konkrétně bylo, že kynologie představuje činnost, která je založena na jednotlivých lidech tvořící úzkou a přátelskou komunitu.

Kynologové věnovali svému zájmu maximální úsilí, svůj volný čas a často i své vlastní finanční prostředky, a to především proto, aby vytvořili fungující kolektiv, který by existoval nejenom za účelem samotného výcviku psů, ale i z důvodu společenského vyžití a příjemného prostředí pro mezilidskou komunikaci. „Masová“ kynologie v této době neexistovala a nebyla ani vnímána jako čistě sportovní aktivita, ve které samostatně vystupují jednotliví majitelé psů se svými psy, ale spíše jako sociální aktivita a příležitost být mezi lidmi, kteří sdílí stejný zájem.

Společenská organizace Svazarm v té době samozřejmě prosazovala ideologii, která byla v souladu s tehdejší vládnoucí komunistickou politickou ideologií. Kynologie byla vnímána jako branná výchova, která by měla pomoci chránit a bránit socialistický stát a socialistické myšlenky. Služební kynologie tak byla čistě brána pouze jako jedna část

¹⁸¹ *Smutná zpráva dnes přišla*. In: <https://ecanis.cz/aktuality/smutna-zprava-dnes-prisla-266.html?mobil=%200> [cit. 28. 9. 2023].

bezpečnostních složek socialistického Československa. Služební kynologie však byla často spojována s propagandistickými hesly, která chránila zájmy komunistického režimu: „*Na stránkách časopisu je třeba hovořit o organizačních otázkách práce v klubech, zejména bojovat za 100 % příspěvkovou morálku, za dodržování svazarmovské kázně a disciplíny.*“¹⁸²

Velké rozdíly lze samozřejmě spatřovat i v rámci obsahové formy jednotlivých dobových časopisů. Ty lze na obecné úrovni rozdělit do dvou základních skupin. První skupinu tvořily časopisy úzce spojené s komunistickým režimem a státní správou, druhou pak tvořily časopisy, které sice také musely psát podle jistých šablon a nebyly zcela samostatné, ale nebylo v nich možné nalézt tolik politických hesel a ideologický vliv.

Do první skupiny lze zařadit měsíčník *Kynologie: časopis Svazu pro spolupráci s armádou*, *Obránce vlasti: časopis ústředního orgánu Svazu pro spolupráci s armádou* a *Pes: časopis Kynologické jednoty kolektivního člena Svazarmu*.

Do druhé skupiny pak kupříkladu měsíčník *Myslivost* nebo později (od roku 1968) měsíčník *Pes přítel člověka: časopis pro chov a výcvik psů všech plemen*.

Zatímco v rámci první skupiny časopisů bylo možné se často setkat s propagandistickými hesly, popisy úspěchů československých kynologů na závodech nebo soutěžích a vysvětlováním toho, jak je kynologie významná pro hájení zájmů a ochranu socialistického Československa, druhý typ časopisů se spíše zabíral konkrétním využíváním psů při různých činnostech, jejich výcvikem a vhodným přístupem k nim.

V následujících třech podkapitolách bude pozornost věnována již samostatným tématům, se kterými bylo možné se v rámci kynologických časopisů 20. století na území Československa setkat. Vybrala jsem nejčastěji diskutovaná témata a z mého pohledu i v dnešní době stále aktuální: Postavení žen v kynologii, které bylo vyzdvižováno v rámci svazarmovských periodik; místo mládeže v československé kynologii, kterému byla věnována

¹⁸² Na cestu novému časopisu. *Kynologie: časopis Svazu pro spolupráci s armádou*. 1, 1956, č. 1, s. 3.

velká pozornost především v ideologicky více orientovaných kynologických časopisech a jako poslední finanční podpora československého státu kynologickému oboru.

9.1 Ženy v československých kynologických časopisech 20. století

Ačkoliv nebylo postavení žen v rámci československé kynologické scény hlavním tématem všech zkoumaných časopisů, především v periodickém tisku ideologickém se jednalo o téma, které bylo často rozebíráno. Ženy v kynologii byly rozebírány především v časopisech produkovaných Svazarmem (konkrétně *Kynologie: časopis Svazu pro spolupráci s armádou*, *Obránce vlasti: časopis ústředního orgánu Svazu pro spolupráci s armádou* nebo *Pes: časopis Kynologické jednoty kolektivního člena Svazarmu*).

Komunistická strana prostřednictvím těchto časopisů a konkrétních článků chtěla upozornit na to, že v socialistickém státě, kterým bylo i Československo, mají své důležité místo ve společnosti, ale i v budování státu také ženy. Tento námět rezonoval tehdejší společností, jelikož ženám byla státem dáвана stejná práva a stejné postavení jako mužům. A pokud se chtěly ženy realizovat v kynologickém oboru, stát tyto tendence vehementně podporoval.

Jednotlivé časopisy Svazarmu tak upozorňovaly na úspěchy kynoložek, ale i dalších žen vystupujících v jiných armádních nebo sportovních disciplínách. Vítězství a úspěchy žen na kynologických soutěžích nebo výstavách byly tak tehdejším režimem využívány pro připomenutí toho, že právě v rámci socialistické společnosti mají ženy své pevné a významné místo, jsou ze strany státu podporovány a je jim z toho důvodu také věnována velká pozornost, a to nejenom v soudobých sdělovacích prostředcích.

Jedním z příkladů může být článek z roku 1953, který vyšel v časopise *Pes: časopis Kynologické jednoty kolektivního člena Svazarmu* pod názvem „První žena rozhodčím pro výkon psů služebních plemen“. Článek pojednával o Zdeně Neugebauerové, která se stala historicky první ženou na postu rozhodčí a také se zúčastnila závodu služebních psů

celostátního charakteru.¹⁸³Ačkoliv kynologický svět tuto ženu nikterak nevyzdvíhal, komunistickým režimem bylo na jejím příkladu poukázáno na to, že i ženy mohou zastávat vyšší a ryze „mužské“ posty. Touto propagandou měl režim za cíl přesvědčit i ženskou polovinu obyvatelstva k tomu, aby se staly aktivními při obraně a ochraně Československa a zapojily se k reprezentování socialistických myšlenek.

Další článek s podobnou tematikou vyšel v časopise *Obránce vlasti*. Nejednalo se sice o časopis, který by se věnoval nějak více služební kynologii, obecné kynologii nebo psům, ale bylo v něm tu a tam možné nalézt články, které se věnovaly socialistické ochraně a obraně, se kterou služební kynologie v té době samozřejmě souvisela. Časopis byl vydáván československou armádou a podporován tehdejší komunistickou propagandou.

Roku 1954 v tom časopise vyšel článek, který se věnoval prvnímu kynologickému ryze ženskému družstvu, které na československém území vzniklo. Článek byl pojmenován „Kynologické zajímavosti: První družstvo žen v ČSR“. Jednalo se o družstvo působící v Libereckém kraji, konkrétně ve městě Hrádek nad Nisou. Článek opět pojednával o tom, že v socialistickém světě, jak je vidno, mají i ženy své místo v mnoha mužských oborech, a že socialistické ženy se mohou věnovat jakékoliv činnosti, která je bude naplňovat, bavit a bude zároveň přispívat státu jako takovému.¹⁸⁴

Jak stereotypně a předpojatě byly ženy působící v kynologii chápány a prezentovány tehdejším československým prostředím je možné pochopit ze článku časopisu *Kynologie: časopis Svazu pro spolupráci s armádou*, který byl příznačně pojmenován „Proč více žen?“ a vyšel roku 1961. Autor v něm polemizuje nad tím, proč by se mělo více žen zapojit do kynologických aktivit, a proč právě ženy mají předpoklady k tomu, aby se staly dobrými kynoložkami. „Domnívám se, že právě tento sport je pro ženy jako stvořen. Vždyť jde

¹⁸³ První žena rozhodčím pro výkon psů služebních plemen. *Pes: časopis Kynologické jednoty kolektivního člena Svazarmu*. 2, 1953, č. 1, s. 4.

¹⁸⁴ Kynologické zajímavosti: První družstvo žen v ČSR. *Obránce vlasti*. 2, 1954, č.1, s. 7.

*o výchovu, se kterou se v rodinném životě téměř každá žena setká a vlohy k tomu jsou jí už od pradávna dané. Také citový vztah mezi psem a ženou psovodem bývá lepší, řekla bych přátelštější.*¹⁸⁵

Jak lze z textu vyčíst, ženy byly podle komunistického režimu a samotného autora vhodné pro některé aktivity, které souvisely s výchovou jiných bytostí, protože právě pro tuto aktivitu byly ženy stvořeny a mohou v ní oproti mužům excelovat. Nutno však dodat, že ženská emancipace byla celosvětově v křesťanském civilizačním okruhu formálně ve druhé polovině 20. století velmi podporována, ale realita se často držela v setrvačnosti dosavadního vnímání ženské tradiční role, kdy ženy byly vnímány spíše jako hospodyně a vychovatelky, které se v mužských odvětvích příliš neangažovaly. Stejně tak byly takovým způsobem ženy vnímány i svými tehdejšími mužskými protějšky, mužskými kynology. Pokud žena chtěla vstoupit do kynologického družstva, byla sice přijata, avšak na ní bylo mužským osazenstvem pohlíženo s jistou dávkou skepse a cynismu.

9.2 Mládež v československých kynologických časopisech 20. století

Oproti tématu žen v československé kynologii 20. století, byla právě tématu mládeže v kynologických aktivitách věnována tehdejšími periodiky značná pozornost. Opět se jednalo především o ty časopisy, které byly přímo navázány na komunistickou stranu a socialistickou propagandu. Postavení mládeže v kynologii tak bylo rozebíráno především v časopisech produkovaných Svazarmem (konkrétně *Kynologie – časopis Svazu pro spolupráci s armádou*, *Obránce vlasti – časopis ústředního orgánu Svazu pro spolupráci s armádou* nebo *Pes: časopis Kynologické jednoty kolektivního člena Svazarmu*).

Zatímco tématům týkajících se žen a kynologie se periodika věnovala především v šedesátých letech 20. století, postavení mládeže v kynologii Československa bylo často

¹⁸⁵ Proč více žen? *Kynologie: časopis Svazu pro spolupráci s armádou*. 5, 1961, č. 6, s. 100.

debatováno periodiky v sedmdesátých letech 20. století. To, že se toto téma stalo právě v této době aktuálním a často zmiňovaným, není náhodou. Opět tento trend souvisel s potřebami komunistického režimu a s propagandou.

Socialistický režim se prostřednictvím těchto článků snažil aktivně zapojit a zatraktivnit ideologické smýšlení socialismu a komunismu mladým lidem. Volnočasové aktivity k tomu byly ideálně stvořené. Mladí lidé, kteří se aktivně nechtěli zapojovat do politického života, a pomáhat tak straně ideologicky, se měli stát členy různorodých volnočasových spolků, a podporovat tak ideje komunistického režimu skrytě. Je však nutno dodat, že články, které na toto téma vycházely, nebyly pouze líbivé. Nejednalo se o články, které by vyzdvihovaly jen krásu a vznešenost kynologických aktivit, ale mnohdy se jednalo i o články kritické vůči samotnému komunistickému režimu. Zmiňované kritické články kupříkladu pojednávaly o tom, že je kynologie oborem, který není státem dostatečně finančně podporován, nebo že mnohé kluby mají problémy nakoupit si základní vybavení pro realizaci výcviků. Naopak si články stěžovaly i na samotnou mládež, která podle nich neprojevuje dostatečný zájem o tento obor a v československé kynologii chybí spousta mladých lidí: *„Mladí lidé v československé kynologii chybí. To může být způsobeno neochotou zkušených kynologů vychovávat novou generaci kynologů, ale také tím, že tato aktivita není dostatečně proklamována státem.“*¹⁸⁶

Ačkoliv nebyla kynologie na celém československém území příliš oblíbenou disciplínou, které by se věnovalo tisíce mladých lidí, v některých částech českého území se jednalo o velice populární aktivitu. Tímto územím bylo především Liberecko nebo Jablonecko, kde měla kynologie již bohatou historickou tradici. Právě zde byla mládeži věnována kynology velká pozornost.¹⁸⁷

¹⁸⁶ Mladí na cvičišti. *Pes přítel člověka*. 20, 1975, č. 9, s. 3.

¹⁸⁷ RULC, Jiří – ŠTAUDINGER, Juraj – NEVOLNÝ, Peter. *Dějiny československé služební kynologie: vznik a historický vývoj četnické a policejní kynologie, jakož i ostatní služební kynologie na území Československa*. Praha 2014, s. 15–25.

Mládež z těchto oblastí byla ke kynologii vedena staršími a zkušenými kynology, kterými byla poté aktivně připravována na různorodé kynologické zkoušky a závody. Pro mládež byly rovněž připravovány kynologické soutěže na různých úrovních, od klubové až po krajské.

Příkladem jablonecké kynologické aktivity směrem k mládeži může být článek „Na shledanou při soubojích“, který vyšel roku 1965 v měsíčníku *Kynologie: časopis pro chov a výcvik psů*. Článek byl sepsán významným jabloneckým kynologem té doby, Ladislavem Kovalčíkem. Článek pojednával o přípravě prvního závodu mládeže na celostátní úrovni, ke kterému mělo dojít, kde jinde než v Jablonci nad Nisou, a to v létě roku 1965. Soutěže se mohl zúčastnit každý československý kraj, který měl vyslat pro účast na soutěži 10 reprezentantů do věku 18 let. Nejednalo se však o akci, která by trvala pouhý jeden den a sestávala jenom ze závodů. Součástí tohoto přeboru byl šestidenní program, kterého se účastnili nejenom vyslaní závodníci, ale i jejich doprovod. Program sestával z návštěvy mnoha lokálních atrakcí, jako byla zoologická zahrada v Liberci nebo výroba bižuterie v Jablonci nad Nisou.¹⁸⁸

9.3 Finanční podpora kynologického oboru

V první podkapitole o postavení žen v rámci československé kynologie bylo zmiňováno, že kynologie a ženy v kynologii byly aktivně podporovány ze strany státu. A to i z finančního hlediska. V rámci druhé podkapitoly, o postavení mládeže v československé kynologii, bylo naopak zmiňováno, že si mnohé články stěžovaly na nedostatečnou finanční podporu kynologického oboru ze strany státu a o smutnou až mnohdy žalostnou finanční situaci některých kynologických klubů, které si nejsou schopné z podpory zaopatřit ani základní pomůcky pro výcvik služebních psů. Články se často věnovaly tomu, že je kynologie velice

¹⁸⁸ Na shledanou při soubojích. *Kynologie – časopis pro chov a výcvik psů*. 10, 1965, č. 1, s. 3–5.

finančně náročným odvětvím. Jak doboví kynologové, tak i články se však ve velkém procentu shodovaly na tom, že je tato sportovní/armádní disciplína ze strany státu značně finančně podporována. Kynologům bylo kupříkladu propláceno startovné na různých závodech nebo soutěžích a poměrně často byla kynologům proplácena i doprava nebo ubytování na těchto událostech. Pokud se kynologové účastnili krajského, popřípadě republikového závodu, byla jim proplácena i značná část jejich ušlé mzdy nebo stravné.¹⁸⁹

Tehdejší režim si byl vědom toho, že výcvik služebních psů pomáhá obraně a ochraně socialistického státu a především jeho hranic. Chtěl tak maximálně podporovat vstup a odhodlanost nových kynologů se na těchto aktivitách podílet. Kynologové tak byli v očích státu velice váženým zbožím a režim se nebál poskytovat těmto jedincům značné výhody. Pokud kynolog složil se svým psem oficiální zkoušky z výkonu, bylo jeho jméno zaneseno do seznamu Ministerstva vnitra. Tento seznam pak sloužil komunistickému režimu k přehledu o tom, jaký psovod a pes je připraven v případě potřeby zahájit službu v československých ozbrojených složkách. To, že byl psovod zapsán v tomto seznamu mu však přinášelo i mnohé výhody. Každý týden měl nárok na týdenní dávku krmiva pro svého psa nebo měl například u řezníka nárok zakoupit si pro svého psa jateční maso za zlomek standardní ceny. Služebním kynologům byla udělena výjimka, a nemuseli platit tzv. městský poplatek z vlastnictví psa a samozřejmě mu byly následně dotovány téměř všechny náklady spojení s výcvikem nebo závody.¹⁹⁰ „*Socialistický stát si svých psovodů váží, a vynasnaží se, aby se tento obor stal v očích veřejnosti co nejvíce atraktivním.*“¹⁹¹

Doboví kynologové a služební psovodi skutečně uvádějí, že kynologie, coby součást ochranných složek československého státu, byla za socialistického režimu opravdu podporována ze strany státu. Jednalo se však spíše o podporu, která vedla ke zdravému stavu

¹⁸⁹ RULC, Jiří. *Dějiny československé služební kynologie*, s. 46.

¹⁹⁰ Tamtéž, s. 52.

¹⁹¹ Podpora československých psovodů. *Kynologie: časopis Svazu pro spolupráci s armádou*. 1962, č. 3, s. 62.

psa. Také existovala podpora při událostech, kdy se mohli ukázat a soutěžit spolu ti nejlepší českoslovenští psi a kynologové (závody, přebory).¹⁹²

Na druhé straně však chyběla podpora jednotlivých kynologických klubů, která by vedla k nastavení co nejvíce ideálních podmínek pro výcvik psů. Jinými slovy podpora, při které by stát kupříkladu investoval do jednotlivých kynologických klubů a pomohl jim tak nakoupit potřebné vybavení a vybavit tak výcvikové středisko, čímž by došlo ke zlepšení tréninkových podmínek psů, ale možná i k přílivu nových a mladých kynologů. Je však nutno podotknout, že v dané době se republika potýkala s omezenou ekonomickou kapacitou.

¹⁹² SEDLÁK, J. Brácha pes. Svaz záchranných brigád kynologů ČR, Jihočeská záchranná brigáda, 2006, s. 42.

10 Závěr

Bakalářská práce ukázala, že historie služební kynologie je bohatá a plná zajímavých příběhů a událostí. V průběhu výzkumu jsem se dozvěděla o významných osobnostech, které přispěli k rozvoji této oblasti, jako například Theodor Rotter.

Cílem mé práce bylo přiblížit vznik a rozvoj služební kynologie. Na základě prostudované literatury a pramenů jsem došla k závěru, že psi byli nepostradatelným společníkem během válek již od dob starověku až po současnost. Během válek bylo několik druhů psů, a to tažní, sanitní, pátrací či obranní. V práci bylo rozebráno různé využití služebních psů v různých oblastech, jako je záchranářská kynologie, horská služba, pohraniční stráž či vojenské účely. Dále jsem se věnovala otázkám chování a výcviku služebních psů, které jsou klíčové pro úspěšné plnění jejich úkolů.

I naše česká kynologie má své problémy, stejně jako kynologie v jiných zemích. I u nás se řeší otázka postavení psa v lidské společnosti či problém omezení chovu psů a jejich špatné životní podmínky.

Celkově lze říci, že práce ukázala, že služební kynologie je důležitá oblast s bohatou historií a velkým potenciálem pro budoucnost. Výzkum v této oblasti je stále aktuální a potřebný pro rozvoj a zlepšování využívání psů jako služebních zvířat. Pes je bezpochyby neodmyslitelnou součástí našich životů. Poskytuje nám mnohostranný užitek, chrání náš domov a je nám věrným společníkem.

11 Seznam pramenů a literatury

11.1 Prameny

Bezpečnostní služba: časopis pro úřady, sbory a orgány bezpečnosti. 2, 1932, č. 1.

Bezpečnostní služba: časopis pro úřady, sbory a orgány bezpečnosti. 9, 1939, č. 3.

Bratrství. 8, 1925, č. 7.

FORMÁNKOVÁ, Pavlína. V zemi Fučíka jen sběř a chamrad' utíká: Příběh pohraničního psa Breka. *Dějiny a současnost.* 29, 2007, č. 9, s. 12.

Jindřichohradecký speciál. 3, 2002, č. 9, 10, 11.

Myslivost. 56, 2008, č. 1.

112: odborný časopis požární ochrany, integrovaného záchranného systému a ochrany obyvatelstva, 14, 2015, č. 7.

112: odborný časopis požární ochrany, integrovaného záchranného systému a ochrany obyvatelstva, 13, 2014, č. 10.

11.1.1 Specializované časopisy k tematice psů

Kynologie: časopis Svazu pro spolupráci s armádou, 1, 1956, č. 1, s. 3.

Kynologie: časopis Svazu pro spolupráci s armádou, 5, 1961, č. 6, s. 100.

Kynologie: časopis Svazu pro spolupráci s armádou, 1962, č. 3, s. 62.

Kynologie: časopis pro chov a výcvik psů, 10, 1965, č. 1, s. 3–5.

Obránce vlasti. 2, 1954, č.1, s. 7.

Pes: časopis Kynologické jednoty kolektivního člena Svazarmu. 2, 1953, č. 1, s. 4.

Pes přítel člověka. 14, 1969, č. 3, 4, 5, 6, 8, 11.

Pes přítel člověka. 15, 1970, č. 2, 3, 4, 5.

Pes přítel člověka. 16, 1971, č. 1, 5, 8, 10, 11.

Pes přítel člověka. 16, 1991, č. 2, s. 3.

Pes přítel člověka. 17, 1972, č. 1, 2, 3, 8, 19.

Pes přítel člověka. 18, 1973, č. 6.

Pes přítel člověka. 20, 1975, č. 9, s. 3.

Pes přítel člověka. 21, 1977, č. 6, 11.

Pes přítel člověka. 52, 2007, č. 3.

Pes přítel člověka. 54, 2009, č. 9.

Pes přítel člověka. 56, 2011, č. 3.

11.2 Literatura

CUNLIFFE, Juliette. *Encyklopedie psů.* Praha: Slovart, 2004.

HYAN, Hans. *Der Kriminalhund und seine Leistungen.* Augsburg 1927.

JANČAŘÍKOVÁ, Kateřina. *Záchranářská kynologie: teorie, data, zkušenosti.* Praha: Plot, 2019.

Kolektiv autorů. *Speciální výcviky psů.* Praha: Naše vojsko, 2021.

KOLLER, Jan. *Kynologická příručka.* Praha: SZN, 1979.

KOUDELOVÁ, Jiřina. *Německý ovčák II.* České Budějovice: Nová Forma, 2011.

KRAJNÍK, Václav. *Policajná kynológia: učebnica Policajnej kynológie pre študentov Akadémie Policajného zboru v Bratislave.* Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2009.

KRYZÁNEK, Jiří. *Policejní pes – I. část.* Benešov: Jiří Kryzánek, 2020.

MACEK, Pavel – UHLÍŘ, Lubomír. *Dějiny policie a četnictva II., Československá republika (1918–1939).* Praha: Police History 1999.

MAKEŠ, Vladimír. *Vyhledávání osob kynologickými pátracími týmy.* Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2000.

PULEC, Martin. *Organizace a činnost ozbrojených pohraničních složek. Seznamy osob usmrčených na státních hranicích 1945–1989.* Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, 2006.

RULC, Jiří – ŠTAUDINGER, Juraj – NEVOLNÝ, Peter. *Dějiny československé služební kynologie: vznik a historický vývoj četnické a policejní kynologie, jakož i ostatní služební kynologie na území Československa*. Praha: CanisTR, 2014.

RULC, Jiří. *Dějiny služební kynologie*. Praha: CanisTR, 2011.

STRAUS, Jiří – KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010.

STRAUS, Jiří – VAVERA, František. *Dějiny kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012.

STUHLÝ, Ivan. *Velká ilustrovaná kynologická encyklopedie*. Praha: Nutri PETS, 2015.

11.3 Internetové odkazy

Čtyřnozí četníci 3 – Aport. In: <https://www.ecanis.cz/clanky/ctyrnozi-cetnici-apor 235.html?pid=83> [cit. 9. 4. 2023].

DORNIČOVÁ, Pavla: *Historie záchranné kynologie v ČR*. In: <https://www.ecanis.cz/clanky/historie-zachranarske-kynologie-v-cr 154.html> [cit. 9. 4. 2023].

FUKSA, Radek. *Sportovní a služební kynologie*. In: <http://www.fuksa-radek.cz/> [cit. 09. 04. 2023].

HARE, Elizabeth – KELSEY, Kathleen M. – SERPELL, James A. – OTTO, Cynthia M: *Behaviour Differences Between Search and Rescue and Pet Dogs*. In: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fvets.2018.00118/full> [cit. 9. 4. 2023].

Historie vzniku služební kynologie. In: <http://www.cz-pes.cz/literatura-sl-kynologie-1.php> [cit. 9. 4. 2023].

History of search dogs. In: <https://www.nsarda.org.uk/search-dogs/history-of-search-dogs/> [cit. 9. 4. 2023].

History of the FCI. In: <https://www.fci.be/en/History-of-the-FCI-1.html> [cit. 9. 4. 2023].

KATREVOVÁ, Iveta. *Záchranná kynologie má smysl 1.díl*. In: <https://www.ecanis.cz/clanky/zachranarska-kynologie-ma-smysl-1-dil 1490.html?pid=51> [cit. 9. 4. 2023].

KROPÁČOVÁ, Eva: *Policie ČR slavnostně zahájila provoz nové chovatelské stanice v Prackovicích nad Labem*. In: <https://tydenikpolicie.cz/policie-cr-slavnostne-zahajila-provoz-nove-chovatelske-stanice-v-prackovicich-nad-labem/> [cit. 9. 4. 2023].

PANÝRKOVÁ, Iveta. *Historie psích sportů 1. díl*. In: https://www.ecanis.cz/clanky/historie-psich-sportu-i-dil_1402.html [cit. 9. 4. 2023].

Psi ve službách Pohraniční stráže – jak to bylo. In: <https://www.ecanis.cz/clanky/psi-ve-sluzbach-pohranicni-straze-jak-to-bylo-2332.html> [cit. 9. 4. 2023].

Smutná zpráva dnes přišla. In: <https://ecanis.cz/aktuality/smutna-zprava-dnes-prisla-266.html?mobil=%200> [cit. 28. 9. 2023].

RŮŽIČKA, Josef: *Psi horské služby*. In: <https://www.ifauna.cz/psi/clanky/r/detail/5209/psi-horske-sluzby/> [cit. 9. 4. 2023].

ŠOLC, Josef. *Psi na hranici*. In: http://www.csla.cz/armada/ozbrojeneslozky/ps_psinahranici.htm [cit. 9. 4. 2023].

ŠTAUDINGER, Juraj: *Faktografický pohľad na služobnú kynológiu v československej republike*. In: <https://zksr.sk/faktograficky-pohlad-na-sluzobnu-kynologiu-v-ceskoslovenskej-republike/> [cit. 9. 4. 2023].

TICHÁ, Vladimíra. *Kynologie v České republice*. In: <https://www.cmku.cz/cz/detail-clanku/kynologie-v-ceske-republice-120> [cit. 9. 4. 2023].

TICHÁ, Vladimíra. *Něco z naší kynologické historie 1. díl*. In: https://www.ecanis.cz/clanky/neco-z-nasi-kynologicke-historie-1-dil_2211.html [cit. 9. 4. 2023].

12 Resumé

According to researchers, the dog is one of the earliest domesticated animals, as the first domesticated dogs date back to the Stone Age (roughly 3-4 million years BC). The dog used to roam around human dwellings and feed on scraps of food, or warn people of danger – humans gradually recognised these things and domestication occurred.

Gradually, people began to use the dog for various services – fishing, hunting game or breeding livestock, and thus different groups of dogs began to form - hunting, hound or guard dogs, etc.

Cynology began to develop before the First World War with the need to use dogs for various purposes. In 1882, the Society for the Breeding and Training of Dogs was founded, which was intended primarily for owners of breeding or hunting dogs.

The origin of cynology in the Czech lands is associated with hunting. However, dogs did not only hunt, but also tracked, patrolled or helped to rescue soldiers at the front. Such dogs had to be physically fit.

From the 19th century onwards, dogs also began to serve alongside police officers – most notably in Belgium, France and Germany. One of the first founders of gendarme cynology in the Czech lands is considered to be Theodor Rotter, who, among other things, pioneered the use of the German Shepherd Dog in searches.